Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Гарадаг болоһон 1921 оной октябрийн 21-һээ гарана | № 255 (13744) | 1974 оной октябрийн 30, среда | Сэн 2 мүнгэн

Украинын компартиин Центральна Комитедтэ, Украинын ССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Миллиард пүүд ороoho гүрэндөө худалдаха талаар социалис уялгаяа дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, совет Украинын колхознигуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые, эрдэмтэдые, хүдөө ажахын органуудай, бэлэдхэлэй, транспортын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэдые, промышленна предприятинуудай коллективүүдые, партийна, совет, профсоюзай, комсомолой хүдэлмэрилэгшэдые, бүхы ажалшадые КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална.

Украинын таряашад ороoho таряа абаха, худалдаха талаар хоёр жэл удаагуур ехэ зорилгонуудые дүүргэнэ. Энэнь бүхы совет арадай омогорходог алдарта заншал боложо байна. Миллиард пүүд ороoho худалдаһан ушар республикын хүдөөгэй ажалшадай гайхамшагта амжалта, оронойнгоо экономико хүгжөөхэ, совет арадай ажаһуудал һайжаруулха талаар КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ оруулһан ехэ хубита болоно гээшэ.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ Украинын ССР-эй түйлаһан амжалта — республикын колхоз болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй, бүхы ажалшадай шэн габьяата ажалай, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, совет болон ажахын органуудай эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэриин, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые бүхы хэмжээгээр дээшэлүүлхын түлөө оролдосо ехэтэй тэмсэлэй үрэ дүн мүн.

Украинын ажалшад ургажа байһан нөөсэ арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, интенсификациин үндэһөөр ороoho таряа, газар таряалангай болон мал ажалай бусад продуктнуудые бүри ехээр абадаг боложо, юһэдэхи түсэбтэ табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет этигэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

КПСС-эй Центральна Комитет	СССР-эй Верховно Соведэй Президиум	СССР-эй Министрнүүдэй Совет

Советскэ Союзай ажалшад! Коммунис хүмүүжүүлгын, хүн бүхэнэй ажалай ба ниитын эдэбхи үүсхэл улам бадаргаха хэрэгтэ ажалай коллективүүдэй дүүргэдэг үүргые бүхы аргаар дээшэлүүлэгты!

(Агууехэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

МАЛАЙ ФЕРМЫН АЖАЛАЙ КУЛЬТУРЫЕ ҺАЙЖАРУУЛАЯ

ТУЛЬСКА ОБЛАСТИИН ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ КОЛХОЗОЙ КОЛХОЗНИГУУДАЙ БЭШЭГ

...хүнүүд Агууехэ ...иин һайндэрые баяр ...ангайгаар, урма зо...оор угтажа байна. ...илалта тухай, со... уялгануудаа дүүр...түсэбтэ табан жэлэй ...хи жэлые амжалта... түгэсхэжэ байһан ...а коллективүүд хэй...оhоо мэдээсэнэ. Эдэ ...н мэдээсэлнүүд — ...хараалһан түсэбүү...лүүлхэ тушаа бүгэдэ ...анхарал оролдолгын ...о гэршэ болоно. Ма...ны хүсэ шадал, эр...лон дүй дүршэлөө ...КПСС-эй XXIV ...программые бэе... хэрэгтэ зорюулна...

...юумэн хэгдээ. Зүгөөр ...табан жэлэй түгэс...лдэ шэнэ ехэ ажал ...бидэниие угтажа ...Тиихэдэ 1975 он — ...жэл бэшэ. Энэ хадаа ...партиин XXV съез...урда тээхи жэл мүн. ...шадаха бүхы юумэ... — түйлаһан бүхы ...манай саашадаа ... хэхэ дабшалтые... ...ынхидэ тодорхойл...а.

...бидэнэр ямараар ...ёһотойбибди, шэ...лгонуудые хайшан ...шиидхэхэбибди? ...10-дахи табан жэл ...эн түрүүн шанарай ...мал, арадай ажаһуу...лшадань һайжаруул...а үйлэдбэриин ашаг ...дээшэлүүлгын табан ...ун болохо ёһотой. ...лдавиин 50 жэлэй ...һиндэртэ Кишинев ...Л. И. Брежнев хэ... «Шанарай, үйлэд... ашаг үрын асуудал...лай хүдөө ажахыда ...шаатай юм, — гээд ... Ильич онсолон ...а һэн. — Ушар юуб ... энэ һалбариин үй... мүнөө ганцал та...талмайе үргэдхэһэ...ар ехэ болгохо бэ...иин ургаса дээшэ...й, газарай хүрьһэ...улһанай, газар та...е, мал ажалые ...нь һайнаар эрхил...оной ашаар үйлэд...хэ болгохо байна...

...шагта үгэнүүд! ...болбол ажахыгаа ...эрхилхэ хараа шу...уд сэхээр бэелүүл... болон фермэнүү... үрые дээшэлүүлгэ, ...о ехэ болгохо хэ...р таряалан болон ...лые һайнаар эрхил...рижотой нэгэ зэргэ...дана. Энэ ойлгом... үргэнөөр ойлгохо ... хэлэгдэнэ. Юуб ...техническэ дэбжэл...йтэрүүлхэ, эрдэм ...түрүү дүй дүршэ...алтануудые хэрэг...ал ажалые инду... үндэһэ һуури дээ..., малшадай ажалай ...арые хубилгаха ... хэлэгдэнэ.

...нүүдэй ажалые һай...илдэг болоходо, ...ашагтай гээшэб гэ...эр манай колхозой ...дээрэһээ элитээр ... 10 жэлэй саада ...да һү абалга ямар ... Хүдөө тосхонуу...раһан олон тоото ...рмэнүүд, хара хүл...ал, бага үбһэ тэ...багатай, олон он...эрэй мал байһан ... ондо үнеэн бү...ында зэргээр 1500 ... һүн абтадаг һэн ...хэдэ ойлгосотой ... Манайда энэ про... үгэдэггүй һэн.

... ЦК-гай мартын ... Пленумэй һүү...лхозой һалбариие ... үндэһэн хуби...оо һэн. Энэ «Шэ...эд» эдэбхи үүсхэл ... шэнэ юумэ бэ... үргэн харгы нээ... Ехэ зорилго та...лай: мал ажалые ... оньһожоруул...аар эрхилдэг боло...аар энэ һалбариин ...бүтээсые эрид дээ...

...сагта мал ажалые ...эрхилхын түлөө ... түрүүн хүнлэ ...үргэлжэдэнь оньһо... ябадал болоһон ...коллективэй зүгһөө ...өөр, үүсхэлтэй... арга бэдэрэлгэ, ...оной, харин гүрэ...дүршэл шэнжэлгэ ...байрануудай онсо ...проект табиха арга ... Малай байра...

нуудта мүнөөнэй үе сагай машинануудые табилга малшадай ажалай бүтээсые эли бодоор дээшэлүүлхэ аргa олгоо. Нэгэ һаалишан 50 үнеэдые харууһалдаг болоо, ажалша нэгэ хүн гурба дахин ехэ юумэ хэдэг болоо. Нэгэ центнер һү абалгада нэгэ хүн 20.6-һаа, 6,2 хүрэтэр час гаргашалдаг болоо. Зүгөөр энэ хадаа мал ажалые һайнаар эрхилхэ хэрэгтэ түрүүшын алхам болоһон юм. Теэд оньһожоруулга аша үрэ ехэтэй байха зэргэтэй. Нэгэ нимэ байдал ушардаг хамнай: малай шэнэ байра баригдаа, тэндэнь элдэб машинанууд тодхогдонхой, ашаглалгада үгөө.

Бүхы юумэн: һаалга, уһалалга, наг шэбхэ арилгаха гэхэ мэтэ хүдэлмэри бүхыдөө оньһожоруулагданхай шэнги байха. Харин технологинь хуушанайхяараа үлэнхэй, малшадай ажалай бүтээсэ ургахагүй, ехэ ажал хэгдэхэгүй, һаалишад үнөөхил тооной үнеэдээ харууһалжа байха. Энээнһээ боложо, һалбариин ашаг үрэ дээшэлхэ...

жүүлгэ ба томодхолго өөрын үбһэ тэжээл дээрэ, малай тоо толгойе хараадаа абаха хэрэг дээрэ үндэһэлнэ. Мал ажалые үндэһөөрнь хубилгаха хэрэг манайда гектар газар бүхэнэй ашаг үрые дээшэлүүлгэтэй, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгые хубилгаха хэрэгтэй нягта холбоотойгоор ябуулагдаа һэн. Ургасада нүлөөлдэг бүхы эрхэ нүхэсэлнүүд хараада абтагдаа һэн гэбэл: эрдэм ухаанай үндэһөөр севообородууд табигдаа, тарилгын бүридэл һайжаруулагдаа, ехэ ургаса үгэдэг районированна сортнууд таригдадаг болоо, наг шэбхэ болон минеральна үтэгжүүлгэнүүдые гуримтайгаар, ашагтайгаар хэрэглэдэг болоо һэмди.

Полиин участок бүхэн, гектар газар бүхэн ургасые дээшэлүүлхэ ёһотой. Нимэ зорилго агротехническэ албанай мэргэжэлтэд, бүхы таряашад урдаа табяа. Газар таряалангай культура дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл һайн үрэ дүн асараа. Урдань бидэнэр гектарһаа 10

жэлтэд онсо үүргэ дүүргэхэ ёһотой гэжэ бидэнэр тоолонобди. Имагтал тэдэнэр манай колхоздо мал харууһалха промышленна технологи нэбтэрүүлхэ ябадалые толгойлоо юм. Зоотехническэ албанай хүсэл оролдолгын ашаар шэмэ ехэтэй мал үсхэбэрилэгдөө. Үүлтэр һайтай малай тоо толгой ходо ургажа байдаг. Мүнөө манайда үнеэдэй 20 процентнь элита, элита-рекорд классай юм. Харин 65 процентнь — 1-дэхи класста ородог.

Фермэнүүдэй ажалые культура ехэтэйгээр эрхилхын түлөө тэмсэл манай ажахыда юу асарааб? Үнеэдэй ашаг шэмэ үгэлгэ хоёрһоо үлүү дахин ехэ болоо. Энэ жэлэй юһэ һарын туршада үнеэн бүхэнһөө 3257 килограмм һүн һаагдаа. Һү абалга бүхы дээрээ 4 дахин ехэ боложо, 592-һоо 2400 тоннодо хүрөө. Һүнэй шанар эрид һайжараа. Малай фермэ дээрэ һүнэй цех бии. Тэндэ һүн сэбэрлэгдэдэг, буйлуулагдадаг, хүргэгдэдэг юм.

Һү промышленна технологиин аргаар абалга энэ һалбариие үндэһөөрнь хубилгаа. Жэжэ фермэнүүд үгы болоо. Һаамхай бүхы үнеэд нэгэ байрада байгуулагдана. 800 үнеэдые оройдоол 12 хүн, тэрэ тоодо 6 хүнһөө бүридэһэн операторнуудай бригада харууһална. Эгээл анхармаар тоо гэхэдэ, һүүлэй 10 жэлэй туршада малшадай ажалай бүтээсэ арба дахин ургаа! Мүнөө колхоз центнер һү абалгада оройдоол 2 час гаргашална. Һалбариин ашаг үрэнь эндэһээл юм.

Бүхы юумые тоогоор сэгнэжэ болохогүйнь мэдээжэ. Мал ажалые һайнаар эрхилдэг болоходо, социальна асуудалнуудшье ондоогоор шиидхэгдэдэг байна. Фермын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай шэнжэ хубилна. Жэшээлхэдэ, манай колхозой мүнөөнэй малшан хэн гээшэб? Энэ хадаа оператор, һү машинаар һаадаг нэгэдэхи классай мастер, орёо машинануудые залан жолоододог үндэр мэргэжэлтэй хүн.

Бүри эдэбхитэйгээр, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлхые, һалбари бүхэнэй участок бүхэндэ ехэ ашаг үрэ түйлахые парти бидэниие уряална. Партиин уряа ажалай шэнэ түйлалтануудта бидэниие зоригжуулна. Мал ажалай бүхы үрэ дүнгүүдээр нёдондоной хэмжээе үлүүлээбди. Жэлэй туршада үнеэн бүхэнһөө 4 мянган килограмм һү абахын, нёдондо жэлэйхиһээ 500 тонно ехэ һү гүрэндэ худалдахын түлөө эдэ үдэрнүүдтэ ехэ мүрысөөн дэлгэрэнхэй.

Новомосковско районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз мал ажалые һайнаар эрхилдэг боложо, ехэ амжалта түйлаа. Һү һаалга 592-һоо 2400 тоннодо хүрөө, һаалишан бүхэн 100 үнеэдые харууһална, фермын хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай бүтээсэ 10 дахин ургаа. Һү абалга олзо ехэтэй һалбари болонхой.

түй, һүн үнэтэй байһан зандаа үлэшэхэ. Энээнһээ боложо зарим хүтэлбэрилэгшэд нимэ тобшолол хэхээр байдаг һэн гэбэл: бүхы юумэн худалдан абалгын сэнгһээ болодог гээшэ ха.

Энэ хадаа буруу һанамжа. Һүн мүнөөнэй сэнгээршье һаа, ашагтай, һайн олзо үгэжэ байха ёһотой. Хэрбээ һүнэй өөрынь үнэ сэн ехэ байдаг һаа энээнэй шалтагаан ажахыгаа муугаар эрхилхэ, хүдэлмэриин шанарай муу байһан ушар болодог гээшэ. Юуб гэхэдэ, шэнэ байра соохи хуушан технологи — энэ хадаа үйлэдбэриин культурын бага байһанай тэмдэг, тэрэниие ашагтай болгохо замда һаад хэжэ байһан ушар гээшэ.

Манай фермэнүүдтэ нэбтэрүүлэгдэһэн комплексно оньһожоруулга шэнэ технологидо харгы гаргажа үгөө. Оронойнгоо, хариин гүрэнүүдэй литература шэнжэлжэ, ороной эрхим ажахынуудай дүршэл шудалжа, бидэнэр нимэ тобшолол хээбди: малые уянгүй харууһалга экономическа талаараа ашагтай гэжэ тодороо һэн. Тиигэжэ шэнэ юумэ бэдэрэлгын шэнэ шэглэл бии болоо һэн. Мал ажалые һайнаар эрхилхын түлөө тэмсэлэй энэ шатада шэнэ проект зохёохо зорилго табигдаа, һү абаха шэнэ технологи зохёохо хэрэг гараа.

Тиимэ проект өөрынгөө хүсөөр зохёогообди, уданшьегүй колхоз дотор 400 үнеэдые байлгаха һүнэй шэнэ комплексын түрүүшын ээлжээн хүдэлжэ эхилээ. Байра соо мал амяар амяараа байха таһалгатай юм, тэрээн соонь мал уялдаагүй байдаг. Сүүдхын туршада үнеэд һаалгын тусхай зал соо «УДС-3» гэжэ шэнэлэгдэһэн түхеэрэлгын ашаар хоёр дахин һаагдадаг байна.

Фермын бүхы ажалые хүсэдөөр оньһожоруулга, шэнэ технологи нэбтэрүүлгэ малшадай ажалай бүтээсые 2 дахин дээшэлүүлхэ арга олгоо. Бүхы 400 үнеэдые оройдоол 7 малшад харууһална.

Комплекс гэһэн үгэмнай удха ехэтэй юм. Гансал инженернэ, барилгын талые хаража болохогүй. Ямаршье һайн малай байра гансаараа бүхы асуудалнуудые шиидхэжэ шадахагүй. Фермын культура полиин культуратай нягтаар холбогдонхой юм. Зарим газарта үйлэдбэриие мэргэжүүлхэ, томодхохо хэрэгые гансал гүрэнэй хүзүүн дээрэ абаашаха һэдэлгэ гаргагдана.

Малай томо байрануудые бариха хэрэг түсэблэхэдөө, нютагай эрхэ байдалые, илангаяа малай тоо толгой болон хэды зэргын үбһэ тэжээлтэй байһанаа хараадаа абахагүй ушар гарана. Манайда мал ажалые мэргэ...

центнер таряа, 50 центнер саахарай свекло хуряажа абадаг байгаабди. **Харин мүнөө ороoһото ургамал бүхы дээрээ гектарай 40 центнер үгэнэ, саахарай свекло 350, тэжээлэй свекло 600 центнер ургаса үгэнэ. Энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ тэжээлэй нилээд ехэ нөөсэ байгуулагдаа. Малай толгой бүхэндэ 30,5 центнер тэжээлэй единицэ бэлдэгдээ.**

Мал ажалые һайнаар эрхилхэ хэрэг мүнөө һайн шанартай тэжээлтэй байха эрилтэ табина. Энээн тухай хөөрэлдөөн болоходо заримашуул иигэжэ хэлэдэг: «Жэл жэлдээ адли байдаггүй, нэгэ жэл ган гасуур болодог, нүгөөдэ жэлдэнь бороо хуратай байдаг. Сагай уларилай бэрхэшээлтэй үедэ энэ зорилгые хайшан гэжэ шиидхэхэ ёһотойб»?

Үнэхөөрөөшье, сагай уларилые захижа шадахагүйбди. Зүгөөр поли болон сабшалан — манай гартa ха юм даа. Уһалагдадаг бэлшээри эзэн ёһоной харуулатай байгаа һаа, ямаршье зун болог һайн шанартай тэжээлэй нөөсэ бэлэдхэхэ арга олгодог юм. Манайда тиимэ 250 гектар бэлшээри бии. Тэрэнэй гектар бүхэн дунда зэргээр 6-8 мянган тэжээлэй единицэ үгэнэ.

Манай гарта гансахан поли сабшалан хоёр байдаггүй. Мүнөөнэй хүдөө ажахы техникээр һайн хангагданхай. Промышленность хүсэ ехэтэй тракторнуудые бүтээсэ ехэтэй комбайнуудые, бусад техникэ гаргадаг байна. Имагтал тэдэниие зүбөөр ашаглаха хэрэгтэй. Манай колхоз өөрынгөө хүсөөр малай тэжээл бэлдэдэг завод бараа. Тэрэнэй ашаар тэжээлэй шанар эрид һайжаруулаабди. Сүүдхэ соо тэрэ завод 150 тонно элдэб янзын холимол тэжээл гаргадаг юм. Урдань малда бутаргагдаһан ороoһо үгэхэдэмнай, тэрэнэй горитойхон хубинь хиидэ һаладаг һэн. Мүнөө тэжээл хүсэдөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Продукци абалгада тэжээлэй гаргаша урдынхиһаа 30 процент шахуу хороо.

Тиимэ дээрэһээ Л. И. Брежневэй тон зүб тэмдэглэһэнэй ёһоор, байгаали байгаа юм аабза, харин хүдэлхэл хэрэгтэй.

Мал ажалые һайнаар эрхилхэ хэрэг һайнаар табигдаһан зоотехническэ албангүйгөөр бүтэхэгүй. Малай үүлтэр һайжаруулха, малай һүрэг бүридүүлхэ, залуу мал һайнаар тэнжээхэ — эдэ асуудалнууд манай анхаралда хододоо байха зэргэтэй. Энэ талаар бүхы юумэн гуримтай гээшэ гү? Зарим колхоз, совхозуудта энээндэ бага анхаралай хандуулагдадаг байһаниинь нюуса бэшэ. Эндэ мэргэ...

Коллектив 1975 ондо ехэ түсэб харааланхай. Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлые онсо һайнаар, томо түйлалтануудаар тэмдэглэхые хүсэнэбди. Колхоз ороoһо таряа, саахарай свекло, мяха гүрэндэ худалдаха талаар табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргээ. Ерэхэ жэлэй май һарада һү худалдаха табан жэлэйнгээ түсэбые дүүргэхын тула бүхы хүсөөрөө оролдохобди. Табан жэлэй туршада 9 мянган тонно һү гүрэндөө үгэхэбди. Энэ хадаа түсэбтэ наймадахи табан жэлдэ худалдагдаһанһаа хоёр дахин ехэ болоно. Тэрэшэлэн ороoһо таряа, мяха хоёр дахин ехээр гүрэндөө худалдахабди. Имэл даа манай ехэшье һаа, зүгөөр бэелүүлмээр хараа бодолнай. Эдэ зорилгонуудые малшадай ажалай культурые, үйлэдбэриингөө ашаг үрыень дээшэлүүлхын аргаар шиидхэхэбди гэжэ онсолон тэмдэглэе.

В. СТАРОДУБЦЕВ, колхозой түрүүлэгшэ;
Н. ТЕРЕХОВ, партбюрогой секретарь;
Н. КОЧЕТОВА, главна зоотехник;
М. КАТКОВА, А. РАДЮШКИНА, А. КРЫСАНОВА, А. КУЗЬМИН, В. ЛАЗИНЦОВ, А. ПОБОЧИНА, машинаар һү һаадаг операторнууд.

Тульска областиин Новомосковско районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхоз.

ФРГ-гэй ФЕДЕРАЛЬНА КАНЦЛЕР Г. ШМИДТ МОСКВА ЕРЭБЭ

Германиин Федеративна Республикын федеральна канцлер Гельмут Шмидт албанай хэрэгээр октябриин 28-да Москва ерэбэ. Тэрэниие ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй федеральна министр Ганс-Дитрих Геншер үдэшэнэ. ФРГ-гэй, Советскэ Союзай гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ федеральна канцлерые, тушаалта бусад нюурнуудые самолёдой дэргэдэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо И. В. Архипов, ФРГ-дэ Советскэ Союзһаа байдаг элшэн сайд В. М. Фалин угтаа.

Самолёдой дэргэдэ федеральна канцлерые, тэрэнэй һамгые В. П. Брежнева, Л. Д. Громыко, Л. А. Гвишиани угталсаа.

Аэродром дээрэхи угтамжада мүн СССР-эй министрнүүд А. И. Костоусов, Н. С. Патоличев, К. Н. Руднев, В. Д. Шашин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй телевидени болон радио-дамжуулгын гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. Г. Лапин, Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов, СССР-эй МИД-эй протокольно таһагые даагша Д. С. Никифоров, бусад тушаалта нюурнууд байлсаа.

ФРГ-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Ульрих Зам угтагшадай дунда байгаа.

Аэродром дээрэ айлшадые Москвагай ажалшадай түлөөлэгшэд амаршалаа.

Аэродромой талмай дээрэ хүндэлэлэй харуул жагсаагдаа. ФРГ-гэй ба СССР-эй Гүрэнэй гимнүүд гүйсэдхэгдөө.

А. Н. Косыгин, Г. Шмидт совет сэрэгшэдэй жагсаалай урдуур ябажа гараа.

Л. И. Брежнев, А. Н. Косыгин, Г. Шмидт автомашинада һуужа, мотоциклистнүүдээр үдэшэгдэн, город тээшэ ФРГ-гэй канцлерай байха байрада ошобод.

(ТАСС).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: угталжын үедэ.

Зураг фототелеграфаар абтаба.

ХОНИШОД ТООСОНО

Ниитын малай үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэхэ тухай асуудалда Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой партийна организаци ехэ анхарал хандуулна. Тус колхозой партийна эхин организацинуудай партийна нээмэл суглаанууд зарлагдажа, малай үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэргэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэһэн байна. Эдэ суглаанууд дээрэ колхозой хони ба үхэр мал үсхэбэрилдэг бригадануудай бригадирнууд, ахалагша хонишод ба һү һаалиин фермэнүүдые даагшад тоосожо, үбэлжэлгэдэ хэр зэргэ бэлдэһэн тухайгаа дутуу дунданууд тухай хөөрэжэ үгөө. Жэшээлхэдэ, хони үсхэбэрилдэг Харууһанай бригадын ахалагша хонишод С. А. Эмедеева, Е. М. Бадмаева, С. Б. Раднаева гэгшэд үбэлжэлгэдэ хэр зэргэ бэлэдхэлтэй ерэһэн тухайгаа суглаанда элидхэбэ. Тиихэдээ дутуу дунданууд дээрэ тэдэнэр тогтоо һэн. Партийна суглаанай шиидхэбэри соо эдэ дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээнүүд хараалагдаа. Удаадахи партийна суглаан дээрэ эдэ хараалһан хэмжээнүүдэй хэр зэргэ дүүргэгдэжэ байһан тухай тэдэнэр мэдээсэхэ юм. Тиигэжэ партийна суглаанай шиидхэбэринүүдэй ямараар бэелүүлэгдэжэ байһан хэрэг хиналтада абтанхай.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой Соёлой бригадада партийна суглаан боложо, һү һаали дээшэлүүлхэ арганууд тухай хэлсэбэ. Дотоодын нөөсэ арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ, ажалай журам сахиха шухала гэжэ үгэ хэлэгшэд зааһан байна. Ушар тиимэһээ ажалай журам һайжаруулха, энэ талаар партийна эхин организациин үүргэ дээшэлүүлхэ, нээмэл партийна суглаан дээрэ коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй тоосоое хирэ-хирэ болоод лэ шагнаха гэхэ мэтэшэлэн хэмжээ ябуулганууд хараалагдаба.

С. ОЧИРОВ.

ГАЗАР ҺАЙЖАРУУЛХА ГАБШАГАЙ ХОЁР ҺАРА

1 ОКТЯБРЬ — 30 НОЯБРЬ

ЭЗЭТЭЙ ГАЗАРАЙ УРГАСА ҺАЙН

Хэдэн жэлэй саада тээ һэн. Совхозой конторододо ороходомнай директорэй кабинет соо мэргэжэлтэд, бригадирнууд, хүтэлбэрилэгшэд бултадаа сугларанхай, тусхай оньһожоруулагдамал лугомелиоративна отряд байгуулжа, нуга сабшалангайнгаа үрэжэл һайжаруулха тухай шухала асуудал зүбшэжэ байгаа бэлэй. Ушарынь хадаа, жэлһээ жэл бүри ниитын адууһа малай олошорходо үбһэ тэжээл ехээр дуталдажа, үбэл, хабарай хүйтэн хагсуу сагта хони, үхэрнүүдынь тэнхээ тамираа алдажа, туража гарзалдаг, ашаг шэмэньшье нилээд доошоолдог байгаа. Тиимэһээ энэ бэрхэшээлһээ түргэн гаража, ажахынгаа гол һалбари болохо мал ажалые улам хүгжөөхын тулада сабшалан, таряалан болон бэлшээриин газарые үрэжэл ехэтэй болгохо, оньһожоруулагдамал лугомелиоративна отряд эмхидхэжэ, даалгагдаһан газартаа наг шэбхэ ехээр гаргаха хүдэлмэреэ түхэреэн жэлэй туршада үргэлжэлүүлхээр ажалыень эмхидхэхэ гэлсээ бшуу.

Тэрэ гэһээр нилээд саг ошоо. Түрүүшынгээ жэлдэ механизатор Н. Зверьковой хүтэлбэрилдэг тус отряд газарай үрэжэл һайжаруулха талаар дүршэлгүй дээрэһээ нилээд тулгардаа бэлэй. Абаһаар оньһожоруулагдамал энэ отрядай механизаторнуудта даалгагдаһан газарынь даншье һаа ехэ, хэхэ ажалынь урдаа ортохоор бэшэ шэнгеэр үзэгдэжэ, тээлмэрдэншье алдаа.

Хоёрдохи жэлһээ эхилжэ, бүхы сабшалангайнгаа ногооной ургаса хараадаа абажа, наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэеэ газар байнал гээд тараангүй, гол түлэб шэмэгүй ногоотой, намагшажа байһан сабшаланда зөөхэ шиидхэбэри абтаа һэн. Тиигэжэ жэл бүри үрэжэл муутай сабшаландаа добтолһоор добтолжо, һүүлэй һүүлдэ ургасыень эрид дээшэлүүлжэ шадаа бэлэй. Энэ отрядай мэдэлдэ элдэб түхэлэй 10 трактор үгтэнхэй.

— Таряаламнай механизаторнуудта даалгагдаһаар үнинэй юм аабза. Ажалыньшье хүсэд шахуу оньһожоруулагданхай. Харин сабшалан, бэлшээримнай энэ талаар гээгдэнги байһан аад, мүнөө одоол эзэтэй болгогдожо, ургасаньшье дээшэлжэ захалба. Үнгэрһэн 6-7 жэлэй туршада газарай үрэжэл һайжаруулха талаар яһала ехэ ажал хэгдээ. Хэрбээ оньһожоруулагдамал отрядай эмхидхэгдээгүй байбал, нимэ ажал бүтэхэгүй бэлэй, — гэжэ дурсагдагша отрядые хүтэлбэрилэгшэ Н. Зверьков хөөрэнэ.

Хурамхаанай совхозой энэ отряд хабартаа малай гүүртэ, отарануудай газаа обоолгодоһон наг шэбхэ онгилжо, сабшалан дээрэ абаашажа тараана. Тиихэдэ газарай һаял гэдэхэ үеэр намартаа хэгдэжэ үрдигдөөгүй ажалаа — һубаг, ханаабуудай хаалта һэльбэн шэнэдхэдэг заншалтай. Мүн намагшажа хүбхэнтэһэн газараа борнойлжо, хүрьһыень соолодог, элдэб һайн шэмэтэй ногооной үрэһэ таридаг, һөөг бургааһыень, дошо дэгнүүлыень сабшажа, жэгдэлхэһээ эхилээд, культуртехническэ бусад хүдэлмэри хэдэг байна. Удаань зунай үедэ сабшалангайнгаа үбһэ хуряажа, ажахыдаа тушаагаад, фермэ, отарануудай газаа үлэһэн шэбхэ суглуулжа, поли, сабшалан дээрэ гаргана. Энэ ажалынь үбэлэй янгинама хүйтэнэй эхилтэр үргэлжэлдэг байна. Тиихэдэ хадануудай горхонуудһаа татагдаһан ханаабуудай хаалта, боолтонууд мүн лэ заһабарилагдана.

Энэ отрядай механизаторнууд гансашье сабшалан, поли дээрэ наг шэбхэ гаргаад байдаггүй, мүн хабарай тарилгын урдахана таряаланда минеральна үтэгжүүлгэ оруулдаг заншалтай.

— Абаһаар бидэнэр сабшалан һайжаруулха ажалаа амяарлан хэдэг һэмди. Тиин гэһээмнай энээнһээ ямаршье үрэ гараагүй. Удаань бүхы культуртехническэ ажалаа зэргэ ябуулхадамнай ногооной ургаса нилээд дээшэлээ. Хараад үзэгты даа. Мүргэнэй муудажа байһан сабшалан дээрэ культуртехническэ хүдэлмэри үргэнөөр ябуулһамнай ургасань хоёр дахин дээшэлээ гэхэ гү. Али 3 мянган центнер үбһэн абтадаг байһанаа мүнөө 6 мянган центнер һайн шанартай үбһэн абтана. Мүнөө ажахыдамнай лугомелиоративна отрядһаа гадна, луговодуудай арбаад звено байгуулагданхай, сабшалан дээрэ түхэреэн жэлэй туршада таһалгаряагүй ажаллана. Иигэжэ гектар бүхэнэй эзэтэй болгогдоходо үбһэ тэжээлшье горитойгоор абтаа, — гээд, отрядые даагша нүхэр Зверьков мэдүүлнэ.

Байгша оной хабар, зунай үедэ хура бороогүй, хэды ган гасуур байбашье, тус отрядай гэшүүд даалгагдаһан сабшалан дээрэ үбһэ ногооной баян ургаса ургуулжа, өөһэдынгөө хүсөөр 9080 центнер һайн шанартай үбһэ һурилжэ абаа. Мүнөө эдэнэр сабшалан, таряалангай үрэжэл һайжаруулха, уһалууриин һубаг, ханаабуудые заһабарилха габшагай хоёр һарын соносхогдохотой адли урид хараалагдаһан түсэбэйнгөө ёһоор ажалаа эхилээ юм. Һүүлэй мэдээгээр, отрядай механизаторнууд сабшалан, Хүнтэйн поли дээрэ хоёр мянга гаран тонно наг шэбхэ гаргажа тараагаад, энэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлһэн зандаа.

Сабшалан, таряалан һайжаруулха, уһалууриин һубаг, ханаабуудые заһабарилха габшагай хоёр һара хахадлаба. Теэд отрядай коллективэй хэхэ ажал үшөөл ехэ. Гэбэшье Н. Зверьковой хүтэлбэрилдэг арбаад механизаторнууд урда мэтэ абаһан зорилгоёо жэншэдгүй бэелүүлжэ, ээлжээтэ амжалтаяа түйлаха байһаниинь дамжаггүй.

Вл. ЖИГЖИТОВ.

КПСС-эй XXIV СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТУЛА

АРГА БОЛОМЖОЁО ХҮСЭДӨӨР ХЭРЭГЛЭЕ

Үйлэдбэридэ бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, ехэ багашье юумэ арьбалха гэһэн хараа зорилготойгоор бүхэсоюзна ниитын конкурс - харалга эмхидхэгдэһэн юм. ВЦСПС болон ВЛКСМ-эй ЦК-гай үүсхэлээр үнгэргэгдэжэ байгаа энэ харалга 1975 он болотор үргэлжэлхэ. Манай Буряадай республикын промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай коллективүүд энэ харалгада мүн лэ хабаадалсана.

Республикымнай промышленна предприятинуудай, колхоз, совхозуудай коллективүүд бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, шэнэ онол арга, оньһон технике үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэ анхарал табидаг. Олонхи коллективүүд энэ бүхы хараа зорилгонуудаа бэелүүлжэ шаданашье. Һүүлэй сагта республикын предприятинуудай инженерно-техническэ мэргэжэлтэд уралан наринжуулгын, ухаалан зохёолгын хүдэлмэридэ яһала эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Хэрбээ 1973 оной январиин 1-дэ 63.900 инженерно-техническэ мэргэжэлтэд уралан наринжуулгын хүдэлмэридэ хабаадалсаһан байбал, һүүлэй мэдээгээр тэдэнэй тоо 66.300-да хүрөө.

Байгша оной эхинһээ уралан наринжуулгын, ухаалан зохёолгын 17 мянган дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 9 миллион түхэригэй арьбалалта хэгдээ. 1.200 хүдэлмэрилэд хүшэр хүндэ бар ажалһаа сүлөөлэгдэжэ, ондоо ажалда табигданхай. Хүдэлмэриин сагай гээлтэ 3 процентээр хороогдоо.

Бүхэсоюзна ниитын конкурс-харалгын үүргые улам һайжаруулха талаар партийнэ, профсоюзай болон комсомолой организацинууд, НТО-гой, ВОИР-ой соведүүд ехэхэн ажал хүдэлмэри ябуулна. Хэрэглэгдээгүй арга боломжонуудые элирүүлхэ, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэнь хүдэлмэрилэдтэ ехэхэн туһа үзүүлнэ. Һүүлэй сагта ажал хүдэлмэри оньһожоруулха, үнэтэй сэнтэй материал арьбалха гэһэн хараа зорилготойгоор конкурс-харалганууд үнгэргэгдэдэг болонхой. Энэ конкурснуудта бэлигтэй уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшод, түрүү хүдэлмэрилэд, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд олоороо хабаадалсана. Байгша оной апрель һара соо Буряадай облпрофсоведэй пленум үнгэргэгдэжэ, түрүү онол арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар профсоюзай организацинуудай хэдэг ажал ябуулга тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо бэлэй. Энэ бүхы хэмжээ ябуулганууд эрдэм техникын һүүлшын туйлалтануудые, шэнэ онол аргануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн нүлөө үзүүлнэ гээд онсо тэмдэглэмээр. Энэ талаар республикымнай завод фабрикануудай, колхоз совхозуудай коллективүүд горитой ехэ юумэ хээ. Жэшээлбэл, һүүлэй гурбан жэл соо үйлэдбэридэ нилээд олон дурадхалнууд нэбтэрүүлэгдэжэ, 26,5 миллион түхэригэй арьбалалта хэгдэһэн байна. Республикымнай машина бүтээгшэднай энэ жэлэй эхинһээ хойшо 4.476 дурадхал нэбтэрүүлжэ, 2 миллион түхэригэй алмалта хэбэ.

Улаан-Үдын авиационно, локомотив-вагон заһабариин, прибор бүтээлгын, судна бүтээлгын, «Электромашина» заводуудай, нарин сэмбын, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадуудай коллективүүд энэ талаар илангаяа ехэ амжалтатайнууд. Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй партком, профсоюзай болон комсомолой организацинууд бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, ехэ багашье юумэ арьбалха хэрэгтэ ехэ анхарал табина. Мүнөө тус заводой хүдэлмэрилэд хэн хэды шэнээн юумэ арьбалхаб, уралан наринжуулгын, ухаалан зохёолгын хэды дурадхал оруулхаб гэһэн социалис уялга абадаг. Һара бүри социалис мүрысөөнэй ябаса наринаар шалгагдажа, үгэдөө хүрэгшэд урмашуулагдадаг байна. Заводой бүхы хүдэлмэрилэд Бүхэсоюзна ниитын конкурс-харалгада хабаадалсана. Заводой цехүүд бүхэндэ тусхай комисси эмхидхэгдэнхэй. Эдэ комиссинуудай гэшүүд һарадаа хоёр дахин бии байгаа арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэхэ, алмаха арьбалха талаар ямар хүдэлмэриин хэгдэһые наринаар шалгажа байдаг. Дутагдалнуудай байгаа һаань, нюур сахингүй шүүмжэлдэг, дары усадхалсадаг. Бүхэсоюзна ниитын харалгын эхилһэнһээ хойшо гэхэ гү, али һүүлэй гурбан жэл соо тус заводой хүдэлмэрилэгшэд ажал хүдэлмэри һайжаруулха, хүнгэдхэхэ талаар 3 мянган хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ, 2 миллион 164 мянган түхэригэй арьбалалта хэжэ, ажалаа нилээд хүнгэдхэһэн байна. Энэ заводой коллектив 1971 ондо хүн бүридөө 59 түхэригэй арьбалалта хэһэн һаа, тэрэнээ 1973 ондо 119 түхэригтэ хүргөө. Энэ ехэ һайн туйлалта гэжэ һанагдана.

Заводой хүдэлмэрилэд ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, үнэтэй сэнтэй материал арьбалха талаар ехэхэн хүдэлмэри хэһэн, хэнэшье. Һүүлэй гурбан жэл соо 287 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 196 тонно үнгэтэ металл, 190 тонно түлишэ арьбалагдаа. Вагоной кузов хабсаргадаг цехэй коллектив жэл бүриин даабариһаа гадуур арьбалһан материалаараа пассажирска хоёр вагон гаргажа байхаар уялга абаһан юм.

Слесарь С. Н. Маковейн хүтэлбэрилдэг бригадын коллектив арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглэжэ шадана. Түлишын аппаратура хараалагдаһан болзорһоо урид, һайн шанартайгаар заһабарилагдана. Эдэнэр 8 часай хүдэлмэриие 7 часай туршада дүүргэхээр уялга абаад, тэрэнээ бодото дээрэнь бэелүүлжэ шадана. Мүнөө заводой 3.200 хүдэлмэрилэд энэ бригадын үүсхэлые дэмжээд, тэдээнһээ дутуугүйгөөр хүдэлжэ байнхайнууд. Нүхэр Маковейн бригадын коллектив заһабарилагдаһан аппаратура туршажа үзэдэг юһэн стендынүүдые һайжаруулаа. Тиигэжэ туршалга хэхэ саг хороогдоо. Участогтань урдань 18 хүн хүдэлдэг һаа, мүнөө 15 хүн тоологдоно. 1970 онойхиһоо 35,6 процентээр ехэ продукци гаргадаг болоо. Эдэнэр хуушарһан детальнуудые хэрэглэһэнэй ашаар 49 мянган түхэригэй хоморой запчасть арьбалаа. Энэ түрүү коллектив мүнөө 1976 оной түсэбөөр продукци гаргана.

СССР-эй Верховно Соведэй депутат Е. М. Мацукэвой хүтэлбэрилдэг бригадын 5 хүдэлмэрилэд өөрын тамгатайгаар продукци гаргана. Эдэнэй олонхинь уралан наринжуулгын, ухаалан зохёолгын дурадхал үйлэдбэридөө нэбтэрүүлжэ, электросхемэнүүдые хабсаргаха ажалые 12 процентээр хүнгэдхэһэн. Бүхы продукцияа эрхим сэгнэлтэтэйгээр техническэ хиналтын таһагта тушаадаг болонхой. Эдэнэй дүй дүршэлые халан абаһан бусадшье олон хүдэлмэрилэд эдэбхи үүсхэлтэйгөөр хүдэлжэ, бага гаргашатайгаар ехэ продукци үйлэдбэрилнэ. Энээн дээрэһээ ЛВРЗ-гэй коллектив продукци гаргаха һара бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэнэ.

Улаан-Үдын авиационно заводой хүдэлмэрилэд Бүхэсоюзна конкурс-харалгада мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Заводой уралан наринжуулагшад, ухаалан зохёогшод, инженерно-техническэ мэргэжэлтэд байгша оной эхинһээ 1826 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ, 416 мянган түхэриг арьбалаа. Шэнэ онол арга, оньһон технике хэрэглэһэнэй ашаар 112 тонно үнгэтэ металл, 6,4 мянган түхэригэй түлишэ, 9,1 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ арьбалһан байна.

Автотранспортна предприятинуудай, харгын организацинуудай 3.750 хүдэлмэрилэд конкурс-харалгада хабаадалсана. Эдэнэр 1974 оной эхинһээ хойшо уралан наринжуулгын, ухаалан зохёолгын 164 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлжэ 146,3 мянган түхэриг арьбалһан юм. Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай хүдэлмэрилэд олоороо тус конкурс-харалгада хабаадажа, 598,2 мянган түхэригэй арьбалалта хэһэн байна.

Гэбэшье ой модоной, модо болбосоруулдаг промышленностиин предприятинуудай коллективүүд энэ конкурс-харалгада хабаадалсабашье, һара бүриин дүн гарганагүй. Дутуу дундануудаа усадхаха талаар таарамжатай зохид хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлнэгүй. Энээн дээрэһээ муу шанартай продукци гаргана. Буряадай барилгын управлениин олохон коллективүүд түсэб даабарияа дүүргэдэггүй байха юм. Барилгын үнэтэй сэнтэй материал, электрын элшэ хүсэ хэмһээ ехээр гаргашална.

Бии байгаа дутагдалнуудые усадхажа, һайн шанартай продукци ехээр гаргахын тула хүдэлмэрилэд оролдохол болоно. Энэ талаар профсоюзай, комсомолой организацинуудай урда тон шухала зорилгонууд табигдана. Юуб гэхэдэ, дээрэ хэлэгдэһэн хэмжээ ябуулганнуудые бэелүүлгэһээ үйлэдбэриие саашадань хүгжөөхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудалнууд дулдыдаха байна бшуу.

П. КЛИКУНОВ,
Буряадай облпрофсоведэй таһагые даагша.

ЛЕНИНГРАД. Же[...]вай нэрэмжэтэ фабрикад[...] нэхэдэг үйлэдбэриин [...] хэлэй таһагта комму[...]нууд мэргэжэлээ шуд[...]дань залуу хүдэлмэри[...] эдэбхитэйгээр туһ[...] Заабари һургаал ү[...] Ранса Антоновна Собол[...]дэн залуушуулые сно[...]щицын мэргэжэлдэ һу[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сно[...]щица Р. А. Соболь (б[...]гарһаа) һурагша [...]молка Таня Ижен[...] байна.

ТАСС-ай фотохрон[...]

Совет орон: ШЭНЭ ҺОНИН

ХҮДЭЛМЭРИШЭД — ҺУРГАН ХҮМҮҮЖҮҮЛЭГШЭДЭЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС-ай корр. А. Рачко). Петроградска талын арадай университедэй студентнэр залуу хүдэлмэрилэдые һурган хүмүүжүүлэгшэд болоно. Эдэнэрэй һураха тусхай факультет эндэ нээгдэнхэй.

Һурган хүмүүжүүлхэ хүдэлөөнэй эхи табиһан Социалис Ажалай Герой, «Электросила» нэгэдэлэй бригадир С. С. Витченкэтэй, үйлэдбэриин түрүүшүүлтэй уулзалганууд жэлэй турша соо үзэхэ программадань оруулагдаа. Ленинградай дээдэ һургуулинуудай эрдэмтэд, багшанар залуу хүдэлмэрилэдые һурган хүмүүжүүлхэ заабари, тусхай психологи, гурим заншал ба гоё һайханда дурлуулха онол аргануудтай танилсуулна. Артистнууд, литература, искусствын мэргэжэлтэд мүн лэ арадай университедэй айлшад болодог юм.

БАРИЛГАШАДАЙ ТУҺАЛАГШАД

ВИЛЬНЮС. (ТАСС-ай корр. [...] Станкявичюс). Литвагай ниислэл хотодо нээгдэһэн. барилгын хүдэлмэри оньһожоруулгада зорюулагдаһан выставкэдэ литовско трестын мэргэжэлтэдэй агрегат — поол жэгдэлдэг түхеэрэлгэ табигдаад, анхарал татана. Иимэ машина нэгэ халаанай туршада 60 дүрбэлжэн метр хүрэтэр поол жэгдэлхэ аргатай. Тэрэнэй туһаламжаар байшан гэрнүүдые гоёон шэмэглэхэ хүдэлмэри оньһожоруулагдажа, ажалайнь бүтээсэ 10 дахин шахуу дээшэлээ.

Барилгашад, хабсаргагшадай уран гараар бүтээгдэһэн элдэб янзын 300 шахуу машина, агрегат, түхеэрэлгэнүүд энэ выставкэдэ табигданхай. Консультантнууд иимэ оньһожоруулгын онол аргануудтай, тэдэнэй технологитой барилгын эмхинүүдэй, предприятинуудай түлөөлэгшэдые танилсуулна.

ТОЛЬЯТТИДАХИ МАНТАН ТОМО ЗАВОД

ТОЛЬЯТТИ. Куйбышевска область. (ТАСС-ай корр.). Шэнгэн аммиак, карбомид үйлэдбэрилхэ ма[...] томо азотно заводой [...]ригдажа байһан газар [...] ошохо автомобилиня [...] Тольяттиһаа холо бэшэ [...]дажа эхилээ. Тэндэ [...]мэрилдэг хүнүүдэй бай[...] байранууд баригдана, бэлэдхэлэй ондоошье [...]мэри хэгдэнэ.

Шэнэ заводой түр[...]ээлжээнэй үйлэдбэри [...]дэ хэдэн миллион [...] шэнгэн аммиак гарга[...] Ехэ хүсэтэй агрегад[...] тиимэ аммиак үйлэдбэр[...]дэхэ. Барилгашад [...] бүри ехэ бүтээсэтэй [...]хын тула Волгын [...]бильна заводой бари[...]дай дүй дүршэлые у[...] хэрэглэхэ зорилго [...]хай,

ШЭНЭ ОБСЕРВА[...]

КИЕВ. (ТАСС-ай ко[...] Бацэр). Киевһээ кило[...]зайда оршодог Лесни[...]жэ тосхоной хажууда [...]вэй университедэй ас[...]мическа обсерватори [...]дэбэ.

70-һаа 50 санти[...]рэтэр диаметрэй [...] хоёр ехэ дурамбай тү[...]серваторидо тод[...] Юрын нюдөөр хар[...] арба дахин бага [...] одо мүшэдые тиимэ [...]маар хаража, фото[...] дээрэ буулгаха бай[...]ранай аймагта ородо[...]ли гэжэ һүүлтэ одон[...]сэ зураг һаяхан буу[...] Тэрэшэлэн юрэ бусы[...] дэлөөрөө астроно[...] гайхуулһан. замб[...]гүн худар ябашадаг [...]ска һүүлтэ одоной [...] мүн лэ буулгагдаһан [...] Дурамбайн башнинуу[...]жууда наран тээшэ [...]лэгдэһэн радио ду[...]нуудай дүхэриг [...] харагдана. Тэдэниие [...]лэн, наранай хүрэ[...] жэлдэг байна.

Тарган мал — гүрэндөө

ОНШОНЬ ОЛДОХОЛ БАЙХА

Хурьга, түлгэдые түргэн зуура түлжүүлхэ, гүрэндэ тушаагдаха хонидые шахан таргалуулха хүдэлмэриие яажа эмхидхэхэ хэрэг мүнөө үедэ хаа хаанагүй туршагдажа байна. Энэ асуудалай шухала байһаниинь элитэ. Юуб гэхэдэ, эхэһээ һалгаагдаһан хурьгад олон ушарта һайн бэлшээреэр, тэжээлээр, хангагдангүй байжа, зундаа биратай түлжөөгдэнгүй үлэдэг дээрэһээ, үбэлжэлгын эхиндэ тэжээбэри болодог шуу. Мүн республикын олохон ажахынууд гүрэндөө туранхай, жэжэ хонидые тушаажа, ехэ хохидолдо ороно, гүрэндэшье муу мал орохо доо арад зониие һайн шанартай мяхаар хангаха хэрэгтэ тодхор ушаруулагдана гээшэ.

Энэ жэлдэ Зэдын аймагай ажахынууд хурьгадые һайнаар түлжүүлхэ, гүрэндэ худалдагдаха хонидые тордихо талаар зарим тэды алхам хэһэн байна. Энээнэй ашаар гүрэндэ тушаагдаһан хонидойнь дунда зэргын шэгнүүр нёдондонойхиһоо нилээд дээшэлээ.

Һаяхан эндэхи XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо хүрэхэдөө гүрэндэ худалдагдаха хонидые таргалуулха баазын ажал, хэрэгтэй танилсаһан байнабди.

...Зэдэ голдо дүтэхэнэ, Миллиончик гэжэ хүндыдэ, модогүй мүндэгэр хадын үбэртэ гүрэндэ тушаагдаха хонидые шахан таргалуулха байра түхеэрэгдэнхэй. Мүнөө эндэ 3000-гаад хонид харууһалагдана.

Гурбан хэһэг болгогдоһон хуһамаг хорёо соогуур мянга мянгаараа хонид илгагдаһхай, хобоо хобто соо хэгдэһэн үбһэ, зелёнко эдихэнь харагдана. Хажуудань дулаан байрануудай үүдэнүүд сэлигдэнхэй.

— Эдэ хонидые бидэнэр дүрбэн хүн һара шахуу эдеэлүүлжэ байнабди, — гээд, ахалагша хонишон Авриян Павлович Якимов мэдүүлбэ.

А. П. Якимов бүхы наһаараа түрэл колхоздоо ажаллажа ябана. Тэрэ бригадираар, малшанаар олон жэлдэ хүдэлһэн, эмхидхэхы дүршэл шадабаритай хүн. Һүүлэй дүрбэн жэлдэ хонишоноор ажаллажа ябана.

Бригададань нэгэ «Беларусь» трактор үгтэнхэй. Тракторист Филипп Исакович Синюшкин хонидто үбһэ, тэжээл, уһа зөөдэг уялгатай. Бэшэниинь хонидоо эдеэлүүлдэг юм. Ветеринарна фельдшер А. Юдинэй заабаряар үбшэлһэн хонидые эмшэлдэг.

— Хонидтоо үглөөниинь обёос, бутаруулһан шэниисэтэй холижо, хонин бүридэ 250 грамм хүртэхөөр үгэдэгбди, — гээд, ахалагша хонишон үргэлжэлүүлбэ. — Мүн үдэшэлэн эды шэнээн тарла талханай зүйл эдюулэгдэнэ. Үдэртөө хонин бүхэндэ килограмм үбһэ, килограмм зелёнко үгтэнэ.

Гадна, хонидто минеральна тэжээл эдюулэгдэнэ. Дулаан байхада дуран соогоо уһа ууха аргатай байгаа.

— Мүнөө уһанай хүрэжэ захалхада бэрхэшээлтэй байдалда оронхойбди. Хобоонууд соо хэһэн уһамнай мүльһэн болошоно, — гэжэ хонишод һанаагаа зобонги.

Үнэхөөр эды олон хонидые уһаар дуталдаажа огто болохогүй ха юм. Тиимэһээ уһа бүлэжэ гаргаха, уһаяа бүлеэдхэжэ хонидто уулгаха түхеэрэлгэтэй байра хэрэгтэй байһаниинь элиржэ үгэнэ.

— Хонидоймнай шэгнүүр сүүдхэдэ дунда зэргээр 70—130 граммаар нэмэнэ. Түсэбэй ёһоор шэгнүүрыень сүүдхэдэ 90 граммаар дээшэлүүлхэ ёһотойбди, — гэжэ Авриян Павлович элирхэйлбэ.

Эдэнэр шахан таргалуулагдаха хонидые тушаажа абахадаа бултыень авто-шэгнүүрээр хэмжэһэн байна. Тиигээд хорёо бүхэндэ илгагдаһан мянган хонин бүриһөө томо жэжыень харалсажа, 10—10 хони тэмдэглээд, тэдэнээ арбан хоног бүхэндэ шэгнэжэ байдаг гуримтай. Энээгээр шахамалнуудайнгаа хэр зэргэ таргалжа, тэбээржэ байһые хонишод тодорхойлдог жэшээтэй. Эгээн һүүлдэ хонидоо гүрэндэ тушаахадаа бултыень баһал шэгнэхэ байна.

— Эдэ хонидые хоёр һара соо шахан таргалуулхадаа бултанайнь шэгнүүрые 165 центнерээр дээшэлүүлхэ даабаритайбди, — гэжэ хонишод хэлээ.

Энээгээрнь бодоод үзэхэдэ, хонидые иигэжэ шахан таргалуулһанай ашаар колхозынь 500-гаад хонидоо алмаха ушартай болоно. Энэмнай бүхэли отара гээшэ ааб даа!

Теэд энээндэ хэды шэнээн гаргаша гаранаб? Үбһэ, тэжээлһээ гадна, хонишодто һүрэгэй шэгнүүрэй нэмэлтын центнэр бүхэнэй түлөө 6 түхэриг түлэнэ. Гадна, хонин бүхэниие энэ үедэ харууһалһанай түлөө 31 мүнгэ түлэхөөр тогтоогдонхой. Тиигэжэ хонишодой түсэбөө дүүргэөд байбалнь, ажалай түлөөһэндэ миил хоёр мянгаад түхэриг гаргашалагдаха болоно. Хонидые иигэжэ шахан таргалуулхада ажахыда хэзээдэшье олзотой, ашаг үрэтэй байһаниинь элитэ.

— Хэрбээ эдэ хурьгадые эртэшэг, эхэһээ һалгаагдахалаарнь нимэ тэжээл, харууһалга дээрээ байлгаа һаа, шэгнүүрыень бүри ехэ болгохоор байгаа, — гэжэ ахалагша хонишон һанамжаяа хэлэбэ.

Зүб лэ даа. Эдэ хонишодой тушаажа абахада энэ жэлэй хурьгадынь оройдоол 17—21 килограмм шэгнүүртэй байшоо ха юм. Энээгээр бодоходо, эдэниинь эхэһээ һалгаагдаһан сагһаа хойшо һара шахуу болзорто шэгнүүрээ орой нэмээгээгүй байшоо ха юм. Тиихэдэ һүрэгүүд соонь олон хурьга, түлгэнүүд үбшэнтэй, уушханай ханяадатай, шэшэнгир байшоо.

— Тиимэ үбшэнтэй мал өөдэлнэгүй, шэгнүүрыншье дээшэлнэгүй, — гэжэ хонишод дураа гутана.

Хэрбээ эдэ хурьга, түлгэдые эртэ, сагай дулаанда илгаад, ветеринарна хиналта доро абажа үбшэнтэйнүүдыень аргалбал, октябрь һара гаратар бултыень гүрэндэ тушаахаар шанартай, шэгнүүртэй болгохо арга бии гэжэ эдэнэрэйшье ажал гэршэлжэ үгэнэ.

— Энэ жэлэйнгээ алдуу эндүүе ерэхэ жэлдэ хараада абахабди, — гэжэ тус колхозой хүтэлбэрилэгшэд мэдүүлнэ.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.

Политическэ һуралсал

ЭМХИТЭЙГЭЭР ЭХИЛЭЭБДИ

Коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй политическэ һуралсалда манай колхозой партийна организаци ехэ анхарал хандуулна. Юуб гэхэдэ, ажалшадай үзэл сурталһаа, социалис үндэр мэдэрэлһээ ажалайнь эдэбхи үүсхэл, сэхэ дулдыдаха байна бшуу. Политическэ һуралсал тухай бэшэхэдэ, «Белоруссиин партийна организацида суртал бодол нэбтэрүүлдэг кадрнуудые шэлэн томилхо, хүмүүжүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол дурдангүй гарахаар бэшэ байна. Үнэхөөрөөшье, үзэл сурталай кадрнууд мүнөө шиидхэхы удха шанартай гэжэ тоолонобди. Тиимэһээ пропагандистнуудые шэлэн томилхо асуудалда ехэ анхарал хандуулаабди. Политическэ һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхэһээ урид колхозой парткомой заседани дээрэ пропагандистнуудые баталаа һэмди. Тиихэдээ тэдэнэй теоретическэ бэлэдхэл, ажалайнь журам хараада абтаа. Дүй дүршэлтэй, бэлэдхэл һайнтай хүнүүдые пропагандистаар томилообди. Жэшээлхэдэ, колхозой түб һууринай коммунистнууд ба партийнабэшэ хүнүүдэй политическэ һуралсалые колхозой главна агроном Б-М. Ц. Гармаев хүтэлбэрилхэ болбо. Колхозоймнай Үрэжэлэй бригадада үнгэрэгшэ жэлнүүдтэ политическэ һуралсалай хэшээлнүүдые һайнаар үнгэргэдэг шадабаритай болоһон коммунист, ветврач Б. А. Базаров пропагандистаар хүдэлхэ байна. Дүй дүршэлтэй, үнинэй пропагандистнууд Н. Ц. Арсаланов, М. Р. Будаев, В. Т. Будзанаев гэгшэд Баянголой дунда һургуулида, Соёлой ба Харууһанай бригадануудта политическэ һуралсалай хэшээлнүүдые үнгэргэжэ байха юм.

В. ГАРМАЕВ,
Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

БОЛЗОРҺОО УРИДШАЛАН...

Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлэн гурбан квартал үнгэршэбэ. Тиин аймагай ажахынуудай малшад, тарьяашад энэ хугасаа соо һү, мяха, ноохо абаха, гүрэндэ худалдаха түсэбөө амжалтатайгаар бэелүүлжэ, туйлаһан илалтаяа батадхаба.

Байгша ондо сагай уларилай хэды ган гасуур байбашье олонхи колхоз, совхозуудынай ниитынгээ адууһа малда бардам хүрэхөөр үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абаһан, ороохото ургамалаа саг болзортонь хураажа, һолоомоёо суглуулаад, намарай паар хахалха даабаряа сүм дүүргэжэ шадаа.

Тиихэдэ аймагнай үнгэрһэн 9 һарын туршада һү абаха жэлэйнгээ түсэб 79 процент дүүргэжэ, гурбан кварталай туршада гүрэндэ сагаан эдеэ тушааха зорилгоёо 9 процентээр үлүүлээ. Харин худалдалгаяа 6 процентээр үлүүлээ. Ноохо — 100 процентээр дүүргэбэ гэхэ гү, али хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ тушааха талаар нёдондоной энэ үеынхиһөө 2-5 процентээр дээшэлүүлһэн байна. Мүн малай тоо толгойшье нилээд олошороо.

Жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь уридшалан дүүргэһэн тухайгаа аймаг дотороо түрүүлэн мэдээсэһэн Хилганын, Уланай колхозуудай һаалишад абаһан уялгаяа сүм дүүргэөд, һаяхан үнгэргэгдэһэн үйлэдбэриингөө зүблөөн дээрэ дээшэлүүлэгдэһэн зорилго хараалаа юм. Тиигэжэ эдэ ажахынууд түд бүрэе 1500—1550 центнер һү нэмэжэ худалдахаар шиидээ.

Тэрэшэлэн газар тарьяалангай, мал ажалай продуктнуудые бэлэдхэжэ, гүрэндэ худалдаха талаар Баргажанай совхозой малшад, тарьяашад горитой амжалта туйлаа. Энэ ажахы адууһа малһаа абтадаг продуктнуудые тушааха түсэбөө болзорһоо уридшалан дүүргэөд, һүрэгүүдэйнгээ тоо толгойешье олошоруулаа. Дурсагдагша совхозой һаалишад гансахан гурбан кварталай хугасаада һү гүрэндэ худалдаха түсэбөө 1131 центнерээр үлүүлээд, жэлэй дүүрэтэр бүри ехээр һү һаажа, түсэб үлүүлхэ зорилготой ажаллана.

Тусхайлан хэлэбэл, Баргажанай совхозой Н. Зверьковой хүтэлбэрилдэг, Шитханай совхозой И. Выльковай даадаг, Уланай колхозой О. Пиртановагай ударидадаг гүүртэнүүдэй коллективүүд аймаг дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана. Түрүү һаалишад, Уланай колхозой Евдокия Балаганова, Елизавета Базарова, Очирма Пиртанова, Баргажанай совхозой Евдокия Максимова, Бодоной совхозой Лукерья Осмачко, Прасковья Колмакова гэгшэд табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоо холо уридшалан, гурбан жэл 7 һарын туршада дүүргэөд, мүнөө ерэхэ жэлэй түсэбөөр ажаллажа байнхай.

Һаалишад, малшад болон тарьяашадһаа гадна, хонишодшье горитой амжалтатайгаар ажаллаа. Баргажанай совхозой, Карл Марксын нэрэмжэтэ, Хилганын колхозуудай хонишод гүрэндэ ноохо худалдаха түсэбөө баһал дүүргэһэн юм.

Мүнөө аймагаймнай колхоз, совхозууд 1974-1975 онуудай малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, табан жэлэйнгээ түсэбые болзортонь сүм дүүргэхээр ажаллажа байнхай.

Г. ЛАМУЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

ҺУБАЙРҺАН ҮНЕЭН АЖАХЫН ДАРАМТА

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэжэ, Эхэ орондоо хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр тушаахын түлөө ябажа байгаа энэ ехэ тэмсэлэй үедэ республикымнай аймагуудай ажахынуудай һаалишад, малшад даажа абаһан үнеэдэйнгээ ашаг шэмые бүри дээшэлүүлхын тулада горитой хүдэлмэри хэжэ байнхай. Тиигэжэ хаа хаанагүй фермэ бүхэндэ үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэгдэжэ, намарай хүйтэнэй эхилхэтэй адли малынь нэмэлтэ тэжээлээр хооллуулагдажа захалаа. Мүн һаалиин үбэлжөөнэй гүүргэнүүдтэ үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ пунктнуудынь түлэг хүдэлгэгдэжэ байнхай.

Байгша ондо Хориин аймагта бүхыдөө 8015 үнеэл гунжан үрэжүүлэгдэхэ түсэбтэй юм. Һаяын мэдээгээр 3300 үнеэн искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн байна. Теэд, гунжадые үрэжүүлхэ талаар Үдын, Дээдэ-Тайлсын, Хүртэйн совхозууд аймаг дотороо эрхимлэнэ. Эдэ ажахынуудта үрэжүүлэгдэһэн үнеэдэй тоо нёдондоной энэ үеынхиһөө 43—87-гоор олон байна. Тиихэдэ Анаагай совхоз нёдондонойхиһоо 76 толгойгоор үсөөн үнеэ үрэжүүлээ.

Үнеэ, гунжануудаа һубайруулангүй, саг болзортонь үрэжүүлжэ, заал һаа тугал түлжүүлхэ ба һү ехээр абахын тула аймагай олохон ажахынуудта онсо анхарал хандуулагдана. Гэбэшье, бүхыдэнь абажа харахада, тус ажахынуудта зарим тэды дутагдалнууд ушарһан зандаа. Юуб гэхэдэ, мүнөөдэрэй байдалаар аймаг дотор үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ 16 пункт хүдэлгэгдэхэ ёһотой аад, оройдоол 7 пунктда ажалынь эмхидхэгдэнхэй байба. Ушар шалтагынь гэхэдэ, зарим ажахынуудта искусственна аргаар үнеэдые үрэжүүлхэ пунктнуудынь үүлтэртэ малай предприятиин гү, али аймагай мэргэжэлтэдэй зүбшөөлгүйгөөр харагдана. Үгышье һаа, заримдаа техник-үрэжүүлэгшэдыень дурааараа ажалһаань сүлөөлөөд ондоо хүдэлмэридэ томилжо, орондонь тусхай мэргэжэлгүй хүнүүдые табиха ушар яһала олон үзэгдэнэ. Энээнһээ уламжалан үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлжэ, һубайрха ябадалтай эрид тэмсэхэ хүдэлмэринь һуладана бшуу.

Гунжадые үрэжүүлгын ябаса тухай саашань хэлэхэ болоо һаа, баһал дутагдалтай. Аймаг дотор мүнөө 1480 гунжан үрэжүүлэгдээд байнхай. Ажахынууд сооһоо гансахан Анаагай совхоздо (ахамад зоотехнигынь А. А. Манжихановой) энэ хэрэгтэ анхарал багаар хандуулагдана. Дурсагдагша ажахы гунжануудаа искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэды аргатайшье һаа, юундэшьеб, һула табижа үрэжүүлдэг юм. Тиимэһээ мүнөө гунжадынь бусад ажахынуудта орходоо үсөөнөөр үрэжүүлэгдээд байна.

Искусственна аргаар үнеэ, гунжадые үрэжүүлгэеэ миил ёһын тэдыдэ үнгэргэхэдөө малаа олоор һубайруулжа, һү, тугал абанагүй, ажахынгаа экономикодо горитой хохидол ушаруулна гээшэ. Дээдэ-Тайлсын совхоздо нёдондо тугалаһан 85 үнеэн мүнөө хүрэтэрөө үрэжүүлэгдээгүй байһаар. Тиихэдэ зарим гүүртэнүүдтэнь һубайрһан үнеэдшье бии.

Гэхэтэй хамта, иимэрхүү байдал «Георгиевский» совхоздо үзэгдэһөөр. Тус ажахын гүүртэнүүдэй оройдоол 65 процент үнеэдынь үрэжүүлэгдэжэ, түсэбынь дүүргэгдээгүй байна. Гурбан гүүртэдэнь бүхыдөө 16 буха харууһалагдана. Харин үрэжүүлхэ үнеэдынь аяар 1120 толгой гэхэ гү, али нэгэ бухa бүридэ 70 үнеэн хүртэнэ. Гэбэшье, совхозой малшад, мэргэжэлтэд үнеэдээ һубайруулхагүйн тула искусственна үрэжүүлгэеэ эмхитэйгээр ябуулхые оролдоногүй. Юуб гэхэдэ, эдэ үсөөхэн бухануудынь һайн тэжээлээр хооллуулагданагүй, мүнөөнһөө туража, тэнхээ тамираа алдажа байнхай. Хэрбээ энэл хэбээрээ саашадаа ябабал, үрэжүүлэгдээгүй үнеэдынь урданайхидаал адли һубайржа магад.

И. БОЧКАРЕВ,
Гүрэнэй үүлтэртэ малай предприятиин ахалагша зоотехник.

ПЕТРОПАВЛОВСК-КАМЧАТСКИЙ. Петропавловска далайн порто[...]дий Зибуковой толгойлдог докернуудай бригада табан жэлэйнгээ түсэб [...] тухайгаа предприятиин соогоо хамагһаа түрүүн элидхэбэ. Коммунис ажалай [...]лектив үдэр бүриингөө даабари 130—150 процентээр дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һуралгашад Г. Зибуковой бригадые ажалайн амжалта[...] шадаа байна.

ТАСС-ай фотохро[...]

ХАНИ ЁҺОНОЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй правительство октябриин 28-да Кремлиин ехэ ордон соо Германиин Федеративна Республикын федеральна канцлер Гельмут Шмидтын хүндэлэлдэ сайлалга хэбэ.

Федеральна канцлерай ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ганс-Дитрих Геншер, ФРГ-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Ульрих Зам, бусад тушаалта нюурнууд байлсаа.

Совет талаһаа КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо К. Т. Мазуров, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ А. Н. Шелепин, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев, бусад тушаалта нюурнууд байлсаа.

Айлшадта хандажа, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев үгэ хэлээ.

Л. И. БРЕЖНЕВЭЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ господин федеральна канцлер!

Хүндэтэ госпожа Шмидт!

Хүндэтэ эхэнэрнүүд ба господанууд!

Нүхэдүүд!

Манай хүндэтэ айлшад — Германиин Федеративна Республикын федеральна канцлер ба г-жа Шмидтые нэн түрүүн амаршалхыемни зүбшөөгыт. Тэрэшэлэн вице-канцлер, гадаадын хэрэгүүдэй министр ба г-жа Геншерые, Федеративна Республикын бусад түлөөлэгшэдые бидэ амаршалнабди. Таанадай Москвада ерэһэнтнай, нёдондо жэлдэ Бонндо эхилһэн танилсалгаяа үргэлжэлүүлхэ, улам гүнзэгырүүлхэ арга боломжотой байһамнай ехэ һайн гээшэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ Советскэ Союзай болон ФРГ-гэй хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай хоорондо үнгэргэгдэдэг уулзалганууд болон хэлсээнүүд һайн һайхан заншал болонхой. Эдэ уулзалга, хэлсээнүүд хадаа манай оронуудай хоорондохи харилсаануудые зайлашагүй баяжуулдаг, али алиндаа аша туһатай харилсаа холбоо хүгжөөхэ, улам гүнзэгырүүлхэ талаар шэнэ зорилгонуудые шиидхэхэ арга олгодог байгаа.

Брандт — Шеель гэгшэдэй правительствын ажал ябуулгаяа эрхилхэ үедэ бүридэһэн, тиигээд Москвагай договорто элирхэйлэн харуулагдаһан тэрэ политическэ хараа шугам манай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэхэ гэжэ мүнөөнэй федеральна правительствын эрид шиидэнхэй байһые Советскэ Союз дотор зүб мүрөөрнь сэгнэһэн байна. Энэ документые ёһоороол түүхэтэ документ гэжэ нэрлэмээр юм. Тэрэ хадаа манай оронуудай хоорондохи, ФРГ ба социалис хани нэгэдэлэй гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые үндэһөөрнь һайжаруулхын тулада үндэһэ һуури табиа бшуу. Тэрэ хадаа Европодо, мүн тэрээнһээ гадаа тээгүүр һайн шэнжэтэй олохон үйлэ хэрэгүүдые үүсхэһэн байха юм.

ФРГ-тэй али бүхы талын харилсаа холбоо хүгжөөлгэ — манай политикадахи гол шухала, удаан болзоройхараа шугам мүн. Энэ хараа шугам хадаа КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдһээ, тэрэнэй баталан абаһан Эб найрамдалай программаһаа уг удхаараа уламжалан гарана. Совет-Баруун Германиин харилсаануудта эрид эрьелтэ хэжэ болохо, мүн хүнүүдэй сэсэн ухаан ба дура зориг, политическэ оршон байдалай хүгжэлтэ хадаа тэрэ эрид эрьелтэ бэелүүлхэдэ һаад тойбо ушаруулдаг хаалта бэрхэшээлнүүдые үгы хэхэ байха гэжэ бидэ хододоо этигэн найдадаг байгаабди. Мүнөө энэ эрид эрьелтэ бодотоор бэелээ бшуу.

Манай шэнэ харилсаанууд нилээд ехэ, бата бэхи үндэһэ һууритай юм. Хэһэн хүдэлмэриингөө удха шанар тухай имагтал хэлэжэ, тэрээнэй үрэ дүнгүүдээр һонирхон байжа болохо юм ааб даа. Зүгөөр энээнһээ аша туһа ехэ байхагүй ха юм. Түйлаһан юумэеэ улам үргэдхэхэ, гүнзэгырүүлхэ, эгээл элдэб янзын һалбаринуудай талаар али алиндаа аша туһатай, бата бэхи харилсаа холбоогоор тэрээнэй батадхаха гэһэн зорилго табигдана гээшэ ааб даа. Манай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта удаадахи бүлэг нээхэ, тэрэнние бүтэмжэтэй һайн шэнэ зүйлнүүдээр дүүргэхэ гээшэ мүн лэ горитой хүсэ шадал, нэтэрүү оролдолго, үшөө тиихэдэ политическэ эрэлхэг зориг гаргаха эрилтэ табина гэжэ хэлэхэ байнаб.

СССР ба ФРГ-гэй хоорондохи харилсаануудай һайжаралга хэндэшье хохидол ушаруулнагүй, энэнь аргагүй эли тодоор харагдана. Энээнһээ байтагай, иимэ һайжаралгаһаа гансашье манай оронуудай арадууд шүүбэритэнэ бэшэ, иимэ һайжаралга хадаа Европодо болон тэрээнһээ ондоо тээгүүр боложо байгаа түгшүүрилтэ байдалые һуларуулгатай тон зохидоор тааралдана.

Бата бэхи эб найрамдал батадхахын тулада Европодохи байдал мүнөөдэрэйхидэ адляар түүхын үе соо хэзээдэшье иимэ таатай зохид байгаагүй юм. Иигэжэ батаар хэлэхэ бодото баримтанууд бии, тэрэ хадаа Европын хүн зоной ухаан бодолдо улам гүнзэгыгөөр нэбтэрнэ. Иимэ эрхэ байдалда түгшүүрилтэ байдал һуларуулгые улам үргэдхэхын, гүнзэгырүүлхын түлөө, үшөө шиидхэгдээгүй байһан асуудалнуудые шиидхэхэдээ, ажал хэрэгтээ зүбөөр, ухаансараар хандахын түлөө правительствануудай, политическэ ажал ябуулагшадай даадаг харюусалга бүри ехэ болоно.

Манай оронуудай хоорондохи харилсаануудые шэнэдхэн табижа эхилхэдээ, энэ хэрэгнай бэлэхэнээр бүтэшэхэ гэжэ һанаагүй һэмди. Үнэхөөрөөшье бэрхэшээлнүүд бии байгаа, мүнөөшье бии. Энэшье ойлгосотой юм бэзэ. СССР болон ФРГ-гэй хоорондохи шэнэ харилсаануудые бүридүүлгэ — тиимэшье бэлэхэн хэрэг бэшэ. Мүнөөнэй үе сагтай ямаршье холбоогүй политикын элдэб эсын аашанууд иимэ бүридэлгые бүри орёо бэрхэтэй болгодог байһаниинь гэмшэлтэй. Европын гүрэнүүдэй ба социальна бодото байдалда харша хараа бодолтой, эшэ үндэһөөрөө үни заяанда үнгэрһэн жэлнүүдтэ ошон ошоһон хараа бодолтой хүсэнүүдэй нүлөөн ФРГ-дэ үшөөл бии байна.

Зүгөөр түүхэ хадаа өөрынхеэрээ шиидхээ. ФРГ-гэй политикые үнгэрһэн сагай хүсэнүүдэй мүнөө тодорхойлдоггүй байһаниинь оройдоошье дэмы бэшэ юм.

Түйлаһан һайн һайхан хубилалтануудаа аршалан сэгнэхын тулада манай оронуудай арадууд зоболон, тулиһанаа даншье һаа эли тодоор һанана. Дэлхэйн хоёрдохи дайн хадаа эсэгэнэр болон үбгэ эсэгэнэрэй хуби заяанда тудаагүй гэлтэй тиимэ ехэ хохидол, гашуудал манай үетэндэ тохёолдуулаа юм. Үнгэрһэн аюулта, гашуудалта сагта эсэс табиха гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ. Зүгөөр арадуудай амгалан байдал тухай, тэдэнэй ерээдүй тухай гаргагдадаг анхарал оролдолго тиимэ эрилтэ табина. Үхэр буунуудай нэерхые хэзээдэшье дуулаагүй үетэн дайнай хохидол һандаралые амасаха ёһогүй.

Манай арадтал адли, ФРГ-гэй арад зон өөрынгөө гэртэ амгалан байдал түбхинүүлхые хүсэнэ, өөрынгөө хүршэнэртэй һайн һайхан харилсаа тогтоохые хүсэнэ гэжэ бидэ батаар этигэнэбди. Социалис гүрэнүүдтэй байгуулһан харилсаануудаа һайжаруулха, түби дээрээ эбэй ёһоной харилсаа холбоо хүгжөөхэ талаар өөрынгөө ороной дүүргэхэ үүргые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ зорюулагдаһан федеральна правительствын ямаршье хүсэлэл оролдолго манай зүгһөө хододоо дэмжэгдэхэ, ойлгогдохо байһаниинь һэжэглэлтэгүй.

Үргэн ехэ асуудалнуудай талаар хэгдэһэн һанамжаяа абалсалга ба зүбшэлсэлгэ СССР ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаануудта мүнөөшье эли бодо һуурияа эзэлэнхэй. Энэ хадаа аша туһатай хэрэг гээшэ. Бидэ энэ хэрэгээ улам хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхээр бэлэмди, тэрэ тоодо Европодо ба дэлхэй дээрэ түгшүүрилтэ байдал һуларуулха, харилсаа холбоо тогтоохо юрэнхы асуудалнуудаар саг үргэлжэ һанамжаяа абалсаһанай ашаар энэ хэрэгээ улам хүгжөөхэ, гүнзэгырүүлхээр бэлэмди. Советскэ Союзтай тогтоогдоһон экономическа харилсаа холбоондо Танай, г-н федеральна канцлер, ямар ехэ һонирхолтойгоор хандадаг байһыетнай бидэнэр мэдэнэбди. Энэ үнэхөөрөөшье манай оронуудай харилсаануудай тон шухала һалбари болоно. Энэ талаар яһала ехэ юумэ хэгдээ. Энэ жэлдэ манай эд бараанай эрьесэ хоёр миллиард түхэригэй тэмдэгтэ хүрэхэнь. Энэ хадаа 1971 онойхидо орходоо 3 шахуу дахин ехэ болоно. Гэбэшье энэ талаар манай оронууд замайнгаа имагтал эхин дээрэ байна гээшэ ха.

Томо хэмжээнэй проектнүүдые бэелүүлхэ, промышленна талаар хамжан ажаллалгые гуримшуулха, байгаалиин арга нөөсэнүүдые хэрэглэхэ талаар харилсаа холбоо тогтоохо гээшэ, мүн экономическа халан абалсалгын бусад шэнэ арга түхэлнүүдые бэелүүлхэ гээшэ манай экономическа харилсаа холбооe аша үрэтэйгөөр хүгжөөлгын түлхюур болоно гэжэ һанагдана. Тиихэ зуураа хоёр талын харилсаануудай газаа тээгүүр гаража, хамтын проектнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ гурбадахишье оронуудые урихаар бидэ бэлэмди.

СССР ФРГ хоёрой хоорондохи ажал хэрэгэй харилсаа холбоон хоёр талануудта нилээд ехэ ашаг үрэ үгэнэ, үшөөшье ехэ ашаг үрэ үгэжэ шадаха байна. Тиибэшье иимэ харилсаа холбооной удха шанар коммерческэ аша туһаар хизаарлагданагүй бшуу. Хэнэйшье мэдэһээр, экономико болон политикын хоорондо холбоон бии байдаг. Экономическа харилсаа холбооной үргэдэхэ, бүри һайжарха тума бэе бэедээ бүри ехээр этигэлсэдэг, политическэ харилсаанууд бүри бата бэхи, бүри олон талын болодог, уласхоорондын асуудалнуудааршье үгээ ойлголсоходо бэлэн болодог байха юм.

Гүрэнүүдэй хоорондо бэе бэеэ ойлголсохо, эбэй ёһоор харилсаха арга замуудые эдэбхитэйгээр бэдэрхэ гээшэ манай үеын уласхоорондын ажабайдалай динлэнхи гол шэглэл болоһониинь арсалтагүй. Энэ шэглэлэй эли бодо гэршэнь бүхы Европын зүблөө зарлаха ябадал мүн болоно. Энэ зүблөөнэй хүдэлмэриин үедэ манай түбидэ хабаатай амин шухала удха шанартай олохон асуудалнуудые хамтаараа шиидхэхэ дүй дуршал элбэгээр бии болоо. Энэ дүй дуршалһөө мүнөөшье бага бэшэ удха шанартай тобшолол хэмээр: гүрэнүүдэй юрэнхы хараа бодол элирхэйлэн харуулдаг зүйлнүүдые хүндэлэн сэгнэжэ һураха, тиигээд бодото байдалай хажуу тээ байһан, гол зүйлдэнь хабаагүй юумэнүүдые скобкын саада тээ орхижо һураха хэрэгтэй. Үнгэрһэн сагтаа, анханһаа хэндэшье хэрэггүй зүйлнүүдтэ бусаха гэһэн һэдэлгэ тодхор хэхэһээ ондоо юумэндэ хүргэхэгүй. Советскэ Союз — Зүблөөнэй дүүрэн амжалта түйлахын түлөө тэмсэгшэдэй тала баримталагша мүн. Бүхы Европын оршондо харилсаа холбооной шэнэ арга замуудые нээхын тулада энэ зүблөөе түргөөр дүүргэхын түлөө бидэ тэмсэнэбди. Эндэ бидэнэй хамтаараа бодомжолхо хэрэг бии гэжэ Та, г-н федеральна канцлер, зүбшөөхэ байна хат.

Үшөө ондоо хуралдаанай — Түбэй Европодо, ондоогоор хэлэбэл, зэбсэгтэ хүсэнүүд болон буу зэбсэгэй эгээл ехээр суглуулагдаһан райондо, зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгые хорооохо тухай Венэдэ боложо байгаа хэлсээнүүдэй амжалта болбол эб найрамдалые улам саашадань бэхижүүлхэ хэрэгтэ туһалха байна. Зүбшэн хэлсэгдэжэ байгаа асуудалнуудта талануудай эрид шууд баримталан хандаха хэрэгтэ эдэ хэлсээнүүдтэ хабаададаг зарим хабаадагшадай нэгэ талын булюу байлгые түйлаха гэһэн эрмэлзэл даб дээрээ эли бодо үзэгдэнэ. Хэлсээ түйлаха гэһэн дура хүсэлтэй байгаа һаа, иимэ эрилтэнүүдһээ арсаа һаа дээрэ һэн. Бусад оронуудай аюулгүй байдалые хохидолдо оруулан, өөрынгөө аюулгүй байдал түбхинүүлхэ гэһэн эрмэлзэлые бодото һайнаар хандаһан ушар гэжэ тоолохын аргагүй гээшэ ха. Венэдэ боложо байгаа хэлсээнүүд — манай һанамжаяа халан абалсалгын үшөө нэгэ асуудал болоно.

Эб найрамдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной аша туһада Советскэ Союз болон Федеративна Республикын нэгэн адляар ябуулгаяа эрхилхэ тиимэ шухала асуудалнууд үсөөн бэшэ бии бшуу. Эдэ асуудалнуудта анхаралаа хандуулмаар гээшэ ха.

Гэбэшье урагшаа дабшахын орондо үгээ ойлголсообди гэжэ һанаһан газарта һаад бэрхэшээлнүүдые тохёолдуулха гэһэн һэдэлгэтэй үе үе болоод лэ үнэнтэ дээрээ ушарха ябадал гарана. Үнэхөөрөө тиимэ байдал Баруун Берлинэй асуудалаар үзэгдэнэ. Энэ асуудал дүрбэн талын хэлсээ баталха үедэ гуримшуулагдаһан байгаа. Энэ хэлсээн, бүгэдын мэдэрһэнэй ёһоор, Баруун Берлиндэ хабаатай бодото асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ арга олгоно. Мүнөөнэй эрхэ байдалда энээнһээ үлүү һайн хэлсээн хэр баталагдаха хаб даа. Европын тэг дундахи политическэ оршон байдалые Баруун Берлинэй асуудалай хүсэдөөр муудхаахаяа болихынь тулада энэ хэлсээе нарин нягтаар сахиха шухала байна. Федеральна правительство мүн лэ иигэжэ тоолоно гээд һанахые хүсэнэбди.

Хүндэтэ эхэнэрнүүд ба господанууд!

Нүхэдүүд!

Мүнөөдэр федеральна канцлертай хэ хэлсээнүүднай эхилбэ. Эдэ хэлсээнүүд эли тодорхой, нюуса далдагүй, һайн оршон байдалда үнгэржэ байһаараа бидэндэ һайшаалтай. Советскэ Союзда танай айлшалха саг оройдоол нэгэ хэдыхэн үдэрнүүдээр хизаарлагдаһаниинь гэмшэлтэй байнал даа. Ерээдүйн сагта манай оронтой бүри һайнаар танилсаха арга боломжо Танда олгогдохо байха гэжэ найданабди.

Советскэ Союз ба Германиин Федеративна Республикын хоорондо аша үрэтэй, али алиндаа аша туһатай харилсаа холбоо улам саашадань хүгжөөхын түлөө үреэл табихыемни зүбшөөгыт.

Господин федеральна канцлерай ба госпожа Шмидтын элүүр мэндэ ябахын түлөө!

Манай бүхы айлшадай элүүр мэндэ ябахын түлөө!

* * *

Федеральна канцлер Г. Шмидт харюугай үгэ хэлээ.

Г. ШМИДТЫН хэлэһэн үгэ

КПСС-эй ЦК-гай хүндэтэ господин Генеральна секретарь Брежнев!

Дангинанар болон господанууд!

Москва ерэхые урчһанайтнай, энэ үдэшэ бидэниие хүндэмүүшэ ёһоор угтаһанайтнай, тэрэшэлэн эндэ Танай сэхэ рууһь хэлэһэнэйтнай түлөө миниин эамганай үмэнэһөө, гадаадын хэрэгүүдэй министр Геншерэй, мүн госпожа Геншерэй үмэнэһөө, манай бүхы делегациин үмэнэһөө, өөрэһөө нэн түрүүн амаршалхыемни зүбшөөгыт.

Минии урда байһан Вилли Брандт танай хүндэмүүшээр угталгые хоёр дахин үзөө һэн: һүүлшын ушар Орлеандада болоо. Тэрэнэй жэл урда тээ — Московско договор баталха үедэ мүн лэ иимэ ушар болоо һэн.

1970 оной августын тэрэ үдэрнүүдэй үедэ манай мүнөөнэй хүдэлмэриин үндэһэ һуури табигдаа бэлэй. Энэ хадаа бата бэхи үндэһэ һуури мүн. Һүүлэй дүрбэн жэлэй туршада болоһон үйлэ хэрэгүүд энээнэй гэршэ болоно. Берлин тухай асуудалнуудаар дүрбэн талын хэлсээнүүдые би эдэ үйлэ хэрэгүүдтэ хабаадуулнаб.

Жэл хахад сагай саада тээ Танай Бонндо ерэхэдэ, энэ хэлсээе хүсэдөөр, нарин нягтаар сахихые, хүсэдөөр бэелүүлхые Та, мүн Брандт үүсэһэн байгаа. Энээниие бэелүүлхыень бидэнэр хүсэнэбди.

Иимэ богонихон болзорой туршада манай харилсаанууд иимэ һайнаар хүгжэхэ юм гэжэ 60-аад онуудай һүүл багаар хэншье найдахагүй һэн гэжэ мүнөө гэдэргээ хаража хэлэхэ хэрэгтэй. Урдын хүшэр хүндэ үлэгдэлнүүдэй байгаашье һаа, политическэ болон экономическа тад ондоо байгууламжатай байгаашье һаа, манай хоёр оронуудай уласхоорондын, политическэ нэрэ хүндын ондоо байгаашье һаа, манай харилсаанууд иимэ һайнаар хүгжэнэ.

Бидэнэр бэе бэетээ эдэбхитэй политическэ хөөрэлдөө хэжэ, сэхэ руунь, үнэн сэдьхэлэй оршон байдалда арсалдаата асуудалнуудые зүбшэнэбди.

Манай оронуудай түлөөлэгшэд, манай нүхэдтэй хамта Женевэдэхи зүблөөе амжалтатайгаар дүүргэхые хүсэнэ, энээн тухай Та хэлэбэт, мүн Венэдэхи хөөрэлдөөндэ, энээн тухай Та баһал һануулбат, туһа хүргэхые хүсэнэбди.

Энэ хоёр ехэ асуудалнууд тушаа Танай һанамжые бидэнэр хубаалданабди. Женевэдэхи зүблөөн тушаа хэлэбэл, бидэнэр тэрэнние ойрын жэлэй туршада дүүргэхые хүсэнэбди. Харин Венын хөөрэлдөөн тушаа хэлэхэ болоо һаа, багахан түүхэ тухай хэлэхыемни зүбшөөгыт. Венын хөөрэлдөөнэй үедэ би Европодохи зэбсэгтэ хүсэнүүдые, буу зэбсэгые бэе бэедээ тааруугаар хорооохо асуудалые наһан соогоо гурбадахяа шиидхэлсэжэ үзэбэб.

Нэгэдэхеэр, арбан табан жэлэй саада тээ би ном бэшэжэ, тэрээн соогоо энээн тушаа хэлсээ баталаа һаа, ехэшье, дундашье, багашье оронуудта туһатай, хэрэгтэй байха һэн гэжэ бодомжолоо һэм. Тэрэ үедэ энээн тушаа хоёр-гурбан лэ хүнүүд бэшэһэн байжа болоо. Энэ ушар түрүүшын хоёр-гурбан алхамууд лэ болоһон ушартай. Тэдэ тэрэ үедэ энэ ушар ехэ юумэ хээгүй һэн.

Табан жэлэй саада тээ, оборонын министр болоод байхадаа, би сэрэгүүдые бэе бэедээ тааруугаар хорооохо бодомжодо НАТО-гой союзнигуудые хабаадуулха гэжэ ехэ оролдолго гаргаа һэм, энэ хэрэг намда хүнгэн бэшээр түйлагдаа. Советскэ Союз сэрэгүүдээ хэзээдэшье хорооохогүй гэжэ тэрэ үедэ намда харюусадаг һэн.

Зүгөөр ушар хэрэгүүд хүгжэжэ байгаа, энэ асуудал тушаа зүбшэн хэлсэлгэ хүгжэжэ байгаа. Энэ асуудал хүнгэн бэшэ. Теэд энээнэй аша туһада минии хэһэн бүхы юумые хараадаа абажа, энэ этигэл найдабариһаа намайе арсаха гэжэ хэншье хүлеэжэ шадахагүй.

Гэхэ зуура, парламентаринуудай, эрдэмтэдэй, искусствын хүдэлмэрилэгшэдэй, спортсменүүдэй, залуушуулай бүлэгүүдэй, экономическа ажал ябуулагшадай, ажал хэрэг эрхилэгшэдэй уулзалганууд олон болоожо байна. Нэн түрүүн манай ороной залуушуулай дунда Советскэ Союз тухай һонирхол ургажа байна. Нүгөө талаһаа, Советскэ Союзда немец хэлэ шудалха ябадал, немец культура тушаа һонирхолой үргэнөөр таража байһанда бидэнэр баярланабди, мүн совет литература, хүгжэм тушаа манайхин ехээр һонирходог юм.

Манай оронуудай хоорондо худалдаа наймаанай ургалта тухай Та хэлэбэт. Үнэхөөрөөшье, экономическа хани харилсаан бүри үргэн боложо байна. Энээн тушаа Танай хананги байһые би хубаалданаб, мүн холын хараатайгаар түсэблэжэ, худалдаа наймаае, экономическа хани харилсаае бүри гүнзэгырүүлхээр, промышленна талаар бүри гүнзэгыгөөр хамжан ажаллахаар бэлэн байһан тухай Танай һанамжые би хубаалданаб. Господин Генеральна секретарь, манай экономическа аша туһые бэе бэедээ тааруугаар холбожо, саашадань бэхижүүлхые хүсэнэб.

Экономическа харилсаагаа үргэдхэлгэ ба гүнзэгырүүлгэ политическэ хүгжэлтэдэшье үрэтэй байха гэһэн Танай һанамжые зүбтэйдэ тоолоноб. Гэхэ зуура, бүхы хэм хэмжээндэ нэгэн доро урагшаа дабшаад байгаа һаамнай, тиимэ юумэн түйлагдажа болохо гээд нэмээхые хүсэхэ байнаб.

Господин Генеральна секретарь, үнгэрһэн сагай уршагта ушарнууд тухай дурдабат. Үнгэрһэн сагай уршагта хохидолнуудһаа манай арадуудые удаа дараалан сүлөөрүүлхэ, тэдэниие амгалан тайбан ерээдүй тээшэ хүтэлхэ, ерээдүйнь байдал имагтал амгалан тайбан болохо гэһэн этигэл найдабари тэдээндэ түрүүлхэ гэжэ хоёр талаhaa мүнөө эрмэлзэнэбди гээд тоолоноб.

Бидэнние зүб замһаа хадууруулха, манай политикын шэглэлые хубилгаха арга боломжо Танай һанаата болонгёор дурдаһан тэдэ хүсэнүүдтэ хэншье олгохо ёһогүй гэжэ би мүн лэ тоолоноб. Үнгэрһэн сагай муу үлэгдэлнүүдые зайсуулха, Европодохи һанал бодолой алгасалые харилсаа холбооной аргануудаар зайсуулхые хүсэнэбди. Минии орон иимэл юумэ түйлахые ехэтэ хүсэнэ.

Гол илгаануудһаа дулдыдангүй, бидэнэй харилсан хүндэлэлсэдэг харилсаае үндэһэ болгон, Европодохи политическэ оршон байдалай эли бодо һайжархын тула тодорхой хэмжээнүүдые абажа ёһотойбди гэжэ адляр ойлгонобди. Энэ хадаа бидэнэй уг зорилго болоно. Шахардуу байдалые политическэ талаарнь һуларуулха тухай манай ойлгомжо иимэ байна.

Шахардуу байдал һуларуулха гээшэ бодото дээрээ юун болоноб гэжэ манай ороной ба Европын хүнүүд бидэнһээ асууха бшуу. Манай түбидэхи амгалан байдалай, харилсаа холбооной үндэһэ һуурние арадуудай ухаан мэдэрэлдэ бата бэхи байхаар табихын тула хангалтатай тодорхой үрэ дүнгүүдые түйлажа, энэ асуудалда харюу үгэхэ ёһотой байнабди.

«Юу таряабши, тэрэнээл хадажа абахаш» гэһэн оньһон үгэ Танайда бии гэжэ намда хэлээ һэн. Энэ үгэ намда таарамжатай байна. Бидэнэр һайн һанаатайгаар хандажа, амжалтатай харилсаа холбооной аша туһада, амгалан байдалай аша туһада таһалгаряагүй оролдолго гаргаха ёһотойбди.

Тиихын тулада эрэлхэг зориг, оролдолго гаргаха хэрэгтэй гэжэ Та хэлээт. Энэтнай зүб байна, тэдэнэй алинииньшье хэрэгтэй. Байгша оной майда Бундистаг дээрэ бидэнэй хэлэһэн, минии партиин, федеральна министр Геншерэй правительственна мэдүүлгэ дотор дурдагдаһан, уг залгамжалха тухай уряае тэмдэглэхэ хүсэлэнтэйб. Иимэ уряае зорюута шэлэжэ абаһан байгаабди, энэмнай эндэ, Москвадашье ойлгосотой байха гээд найданабди.

Тогтууритай гэһэн Танай ойлгомжо, уг залгамжалха гэһэн манай ойлгомжо адли удхатай гээд һананаб. Эндэ, Москвада хэһэн хөөрэлдөөнүүднай, оролдолго гаргаад, сэхэ шууд ябуулга хээд байбал, манай харилсаае гүнзэгырүүлхэ, Европодохи байдал һайжаруулха замаар урагшаа дабшаха арга бидэндэ олгохо байха гээд этигэнхэйб.

Иимэл этигэлтэйгээр господин Генеральна секретарь Брежнев, танай элүүр энхын түлөө, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Косыгинай, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Громыкын элүүр энхын түлөө. Германиин Федеративна Республикын ба Совет Социалис Республикануудай Союзай хоорондын харилсаанай хүгжэхын түлөө, манай арадуудай хоорондын эб найрамдалай түлөө иимэл этигэлтэйгээр үргэһэн духаряадамни нэгэдэхиень эндэ байгшадые гуйха хүсэлэнтэйб.

* * *

Л. И. Брежневэй, Г. Шмидтын хэлэһэн үгэ анхаралтайгаар шагнагдажа, альга ташалгаар угтагдаа. Сайлалга хани ёһоной оршон байдалда үнгэрөө.

(ТАСС).

...ССР-эй ба ФРГ-гэй ...ээдэ зэргын ...мжээнэй ...өөрэлдөөн эхилбэ

...ктябриин 28-да Кремль... КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко ...он ФРГ-гэй федеральна канцлер Гельмут Шмидт, федеральна канцлерай орлогшо, ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй федеральна министр Ганс-Дитрих Геншер ...нэдэй хоорондо хөөрэлдөөн эхилбэ.

Хоёр тала СССР ба ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаанай дүнгүүдые согсолбо. СССР ба ФРГ хоёрой хоорондохи харилсаануудай түүхын шухала шатань болоһон 1970 оной ...густын 12-ой договорой үнгэрөөр, тэрэшэлэн энээнэй дээрхи хэлсээнүүдэй ...р хоёр ороной хоорондо элдэб янзын харилсаа амжалтатайгаар хүгжэнэ гэжэ тэдэнэр тэмдэглэ... Экономическа холбоон ...ойхоноор ургаа гэжэ ...шгяар тэмдэглэгдээ.

...ктябриин 29-дэ хөөрэлдөөн үргэлжэлхэ.

...аруу зохид оршон байдалда хөөрэлдөөн болоно.

(ТАСС).

...ЕТ-МОНГОЛ ХАНИ ...РИСААНАЙ ҺАРА

...най орон дотор совет-монгол хани барисаанай ...октябриин 28-һаа эхилнэ. Энэ һара Монголой ...ай революционно партиин III съездын болоһоор Монголой Арадай Республикын соносхогдоһоор ...лэй ойдо зорюулагда...

...ет-монгол хани барисаанай булгэм монгол арадай түүхын энэ гайхамшагта ...ин һайндэрые үнгэргэхэ программа зохёогоод, ...үлжэ байна.

...эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...ССР-эй ЗЭБСЭГТЭ ХҮСЭНҮҮДТЭ БАЙЖА ...ХЭ ОРОНДОО АЛБА ХЭҺЭНЭЙ ТҮЛӨӨ» ...ГЭҺЭН ОРДЕН БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

...ССР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ ...ээ:

...овет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын ...оодын сэрэгтэ алба хэжэ байһан хүнүүдые шаг... тула «СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа, ...рондоо алба хэһэнэй түлөө» I, II, III шатын ...бии болгохо.

...СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орон... ...ба хэһэнэй түлөө» орденой дүрим баталха.

...СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдтэ байжа Эхэ орон... ...ба хэһэнэй түлөө» I, II, III шатын орденой ту...айруулгые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

...ва, Кремль.
...оной октябриин 28.

...й Верховно Соведэй Президиумэй Указ

...ЭГЭЙ АЛБА ХЭХЭДЭЭ ШАЛГАРҺАНАЙ ...ЛӨӨ» МЕДАЛЬ БИИ БОЛГОХО ТУХАЙ

...СР-эй Верховно Соведэй Президиум иигэжэ ...:

...вет Армиин, Далайн-Сэрэгэй Флодой, хилын ...одын сэрэгтэ алба хэжэ байһан хүнүүдые шаг... тула «Сэрэгэй алба хэхэдээ шалгарһанай тү... ...II шатын медаль бии болгохо.

...эрэгэй алба хэхэдээ шалгарһанай түлөө» ме...галай дүрим баталха.

...эрэгэй алба хэхэдээ шалгарһанай түлөө» I, II ...медаль тухай найруулгые баталха.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

...ва, Кремль.
...оной октябриин 28.

„ЛУНА-23" НИИДХҮҮЛЭГДЭЭ

ТАСС-ай мэдээсэл

Замбуулинай дайдые, Наранай аймагай планетэнүүдые шэнжэлхэ программатай дашарамдуулан, 1974 оной октябриин 28-да Москвагай сагаар 17 час 30 минутын үеэр «Луна-23» гэжэ автомат-станци Советскэ Союзһаа дэгдээгдээ.

Энэ станци Һарые, һара шадархи дайдые научна ёһоор шэнжэлжэ үргэлжэлхэ уг зорилготой.

«Луна-23» гэжэ автомат-станци Дэлхэйе тойрон ниидэдэг хэмэл ододой замһаа Һара тээшэ шэглүүлэн ниидүүлэгдээд, хараалагдаһанда дүтэрхы замда оронхой.

Телеметрическэ мэдээсэлэй мэдээнүүдэй ёһоор, станци дээрэхи оньһон түхеэрэлгэнүүд ба агрегадууд һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

Газар дээрэхи командно-хэмжэн тодорхойлдог оньһон хэрэгсэлнүүд станцитай тогтуурита радио-холбоо бэелүүлнэ.

Залан ябуулга-тоолон тодорхойлхо центртэ оройон мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байна.

«МОЛНИЯ-1»

1974 оной октябриин 24-дэ Советскэ Союзай «Молния-1» гэжэ хэлхээ холбооной ээлжээтэ спутник табигдаба. «Молния-1» гэжэ хэлхээ холбооной спутник холын телефоной, телеграфай радио-холбоо байгуулгада, тэрэшэлэн СССР-эй Центральна телевидениин программые «Орбитын» пунктнуудта дамжуулгада хэрэглэгдэхэ юм.

Спутник дээрэ телевидениин программа дамжуулха, олон каналтай холын радио-холбоо байгуулха аппаратуранууд ,захяа үгэхэ, хэмжэхэ аппаратуранууд тодхогдонхой.

Спутник дээрэ тодхогдоһон аппаратуранууд һайнаар хүдэлнэ, хараалагдаһан программын ёһоор «Молния-1» гэжэ спутнигтай холбоон байгуулагдаха юм.

(ТАСС).

...Европын оронуудай арадууд! Европо ...бииие бата бэхи эб найрамдалай, аюул...й байдалай ба гүрэнүүдэй хоорондын ...э түгэс харилсаа холбооной район бол...хын түлөө тэмсэгты! Ниитэевропын ...блөөнэй хүдэлмэриие амжалтатайгаар ...гэсхэхын түлөө тэмсэгты!

(Агуухэ Октябриин социалис революциин 57 жэлэй ойдо зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан Уряануудһаа).

ШЭНЖЭЛЭГШЭДЭЙ ЗОНАЛЬНА СЕМИНАР

Театрта табигдадаг зүжэгүүдые шэнжэлэгшэд болон шүүмжэлэгшэдэй зональна семинар Улаан-Үдэ хотодомнай эхилһээр хэдэ хоножо байна.

1972 оной эхиндэ КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «Литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэл тухай» гэжэ тогтоолые уншагшад яһала һайнаар һанана ёһотой. Тэрэ гэһэн сагһаа хойшо литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэлые саашадань улам һайжаруулха талаар нилээд ехэ хүдэлмэри хэгдэһэн, Буряадай номой хэблэлээр гаргаһан шэнэ номууд тухай, республикымнай театрнуудта табигдаһан зүжэгүүд тухай, композиторнуудай шэнэ бүтээлнүүд, уран зураашадай шэнэ зурагууд тухай нилээд олон рецензи, шэнжэлэл, һанамжа, мэдээсэлнүүд «Буряад үнэн», «Правда Бурятии», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдтэ, «Байгал» журналда толилогдоһон байха.

Энэ мүнөө зарлагдаһан семинар хадаа литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэлые саашадань улам һайжаруулха, тэдэнэй коллективүүдтэ ехэ туһаламжа хүргэхэ зорилготойгоор зарлагдаһан байна бшуу.

Тувын, Яхадай АССР-нүүдэй, Эрхүү, Шэтын областьнуудай, Красноярска хизаарай түлөөлэгшэд энэ семинарта хабаадалсана. Мүн КПСС-эй Буряадай обкомой хүдэлмэрилэгшэд, эрдэмтэд, журналистнууд, олониитын түлөөлэгшэд, Зүүн-Сибириин культурын институдай багшанар, студентнэр энэ семинарта хабаадалсана.

Семинарай түрүүшын нэгэ үдэр. СССР-эй арадай артист **Л. Линховоин** энэ семинарые нээжэ, театрай шэнжэлэлэй удха шанар тухай тобшохон үгэ хэлэбэ.

Эхэ оронноймнай ниислэл хото Москвада хэблэгдэн гарадаг «Театральная жизнь» гэһэн журналай ахамад редактор, искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат, РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша **Ю. А. Зубков**, «КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «Литературно-уран зохёол бүтээлэй шэнжэлэл тухай» гэжэ тогтоолой үндэһэн дээрэ театрай шэнжэлэл болон шүүмжэлэлэй зорилгонууд тухай» гэһэн элидхэл хэбэ.

Манай Эхэ орон дотор һүүлэй үедэ шэнэ ямар зүжэгүүдэй бэшэгдэһэн, хаана табигдаһан тухай дэлгэрэнгыгээр элидхэлшэ хөөрэхэ зуураа, театрнуудай репертуар, зүжэгүүдые шэнжэлэл тухай онсолон тэмдэглэбэ.

Семинарай түрүүшын үдэр эндэ суглараашад «Ураган» (Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр), «Не беспокойся, мама» (ород драмын театр) зүжэгүүдые табиһан тухай зүбшэн хэлсээ.

Һүүлээрнь «Театральная жизнь» журналай харюусалгата секретарь **И. Н. Патрикеевагай** «Совет драматурги болон сценэ дээрэ—совет хүнэй образ» гэһэн элидхэлые шагнабад. Семинарта хабаадагшад удэшэлэниинь Л. Леоновой «Лёнушка» гэжэ зүжэгые буряад драмын театрта ерэжэ хараа.

Семинарай хоёрдохи үдэр. «Театральная жизнь» журналай ахамад редактор, искусство шэнжэлдэг эрдэмэй кандидат, РСФСР-эй искусствануудай габьяата ажал ябуулагша Ю. А. Зубков энэ семинарта хабаадагшадай урда тээ «Академическа Бага театрай 150 жэлэй ой» гэһэн элидхэл хэбэ. Семинарта хабаадагшад энэ үдэр И. Морозовой «Алтан түлхюурхэн» гэһэн зүжэг опера болон балетэй театрта ошожо хараа.

Мүн тэрэнэй һүүлээр Л. Леоновой «Лёнушка» гэһэн зүжэг зүбшэн хэлсээ. Ород драмын театрта ошожо, Н. Анкиловай «Солдатская вдова» гэһэн зүжэг хараа.

Семинарай гурбадахи үдэр. «Театральная жизнь» журналай харюусалгата секретарь И. Н. Патрикеева «Театрай шэнжэлэл ба шүүмжэлэлэй жанрнууд» гэһэн элидхэл хэбэ. Тэрэнэй һүүлээр У. Шекспирэй «Арбан хоёрдохи һүни», Н. Анкиловай «Солдатская вдова» гэһэн зүжэгүүдые зүбшэн хэлсэбэ.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

ЗУРАГАЙ ВЫСТАВКЭ

Һаяхан Баргажанай соёлой ордон соо уран зурааша Валентин Федорович Архиповай «Минии Баргажан» гэһэн циклһээ уһан шэрээр зураһан зурагуудай выставкэ харуулагдаба.

Уридшалан хэлэбэл, энэ нүхэр Рязаниин газар дээрэ түрэһэн, Волгын һалаа болохо Ока голой эрьедэ ехэ болоһон, орон соогуураа нилээдгүй аяншалһан хүн байна. Хэдэн жэлэй туршада манай республикын уран зураашадай творческо нэгэдэлэй гэшүүн. Энэ жэлдэ Владивостогто үнгэргэгдэһэн дүрбэдэхи зональна уран зурагай выставкэдэ хабаадаа.

Тиибэ яабашье Баргажанай баян дайдые харахадаа тэрэ ехээр һонирхожо, хэдэн удаа эндэ ерэжэ, удаан саг соо байхадаа иимэ нэрэтэй зурагуудай цикл бүтээгээ бшуу. Тэрэ юумые хёрхоор харадаг, зурахынгаа урда яаралгүй бодожо үзэдэг, уран гарай хажуугаар һонор ухаатай хүн байба. Ушар юуб гэхэдэ, зураг бүхэниинь оншотойгоор, нэгэл удхатайгаар бүтээгдэһэн. Ажабайдалай ба байгаалиин гүн гүнзэгы сооһоо болоһон үйлэ ба баримта хёрхо пюдөөрөө шэлэн абажа, һайса «жажалһан» хойноо тусхай темэ болгожо зураг зурана.

Энэ талаар илангаяа тэрээнэй «Загаһашанай басаган», «Наранай гаралга», «Загаһашад», «Эдир наһан», «Пейзаж», «Баргажанай эрьедэ» гэһэн зурагууд харагшадай анхарал татаба.

Бүхы зурагуудайнь гол темэ Баргажан голтой холбоотой байба. Энээниие тайлбарилхадаа, Архипов ингэжэ хөөрэбэ:

— Баргажан аргагүй ажалша хүн зонтой нютаг байна. Тэрэ эндэхи ажалша хүнүүдэй ажабайдалтай нягта холбоотой. Харин голой эрьедэхи байгаали ямар үзэсхэлэн бэ! Тиимэһээ би энэ ажалша голые магтаһан зурагуудай цикл бүтээхэ гэһэн зорилго урдаа табиһан гээшэб.

Зурагта дуратайшуул гурбан үдэрэй туршада выставкэ хаража, һанамжын дэбтэртэ олон һайн үгэнүүдые бэшэһэн, уран зураашада дурадхалнуудые үгэһэн, творческо амжалта хүсэһэн байна.

Н. ГАЛДАНОВ.

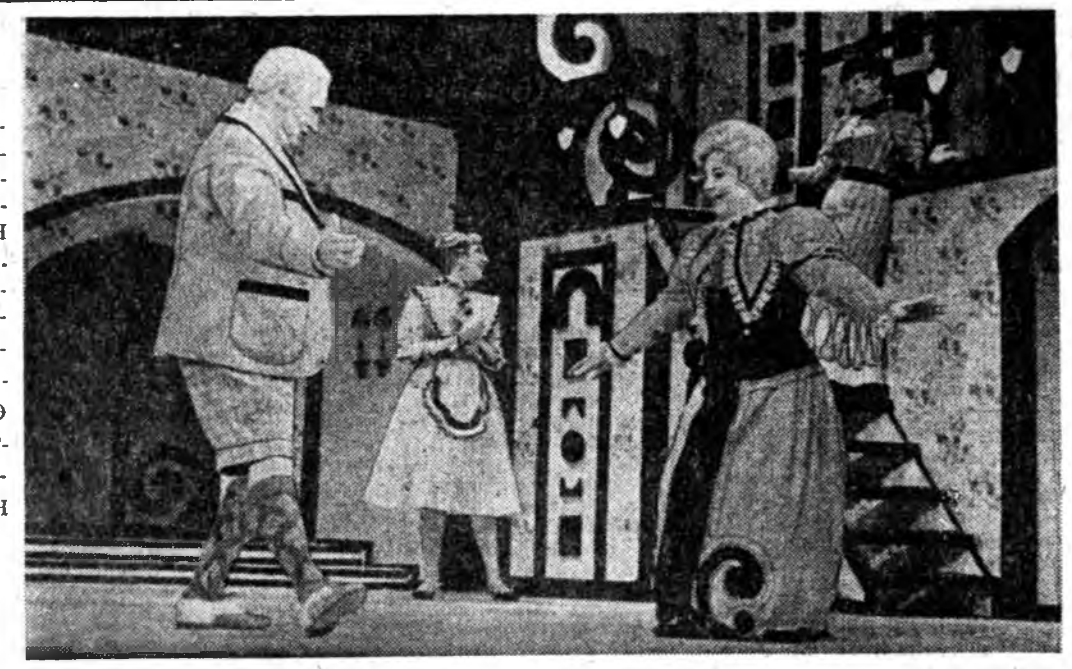

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ЧЕХОСЛОВАКИИН УРАН ЗОХЕОЛШО Ф. Ф. ШАМБЕРКЫН «ОДИННАДЦАТАЯ ЗАПОВЕДЬ» ГЭҺЭН КОМЕДИҺЭЭ ҮЗЭГДЭЛ. РСФСР-эй АРАДАЙ АРТИСТ Д. С. ПАВЛОВ ПОМЕЩИК ФЛОРИАН КРОЛИЧИГАЙ РОЛЬ ГҮЙСЭДХЭНЭ. ТИИХЭДЭ РСФСР-эй ГАБЬЯАТА АРТИСТКА М. Н. ОВЧИННИКОВА ВЕРОНИКЫН РОЛЬДО.

ТАСС-ай фотохронико.

«СПОРТЛОТО»— СПОРТДО

■ „Спортлото" ямараар хүгжэнэб?

■ „Спортлотогой" олзо хаана ороноб?

✱ *216000 түхэриг—Буряадай спортдо оруулагдаба*

Республикымнай ниислэл хото—Улаан-Үдын ажалшадай «Спортлото» наадаанда түрүүшынхеэ хабаадалсажа эхилһээр хоёр жэл гүйсэхэнь. Мүнөө Улаан-Үдэдэ ажаһуугшадһаа гадна, Хяагта, Гусиноозерск, Закаменск, Бабушкин городуудай, Онохой, Селенгинск, Каменск, Загарай, Ивалга һууринуудай, Кабанск, Мухар-Шэбэр, Хэрэн, Хори, Турунтаево, Тарбагатай тосхонуудай ажалшад энэ һонирхолтой наадаанда хабаадалсана.

Улаан-Үдэдэ «Спортлотогой» зонын управлениин байгуулагдажа эхилһээр 743271 түхэригэй 2 миллион 300 мянга гаран карточка хүн зондо худалдагдаа. Тиихэдэ зүбөөр таагдаһан табан номерто 89924 түхэриг, дүрбэн номерто — 133547 түхэриг, гурбан номерто 128291 түхэриг мүнгэн шүүбэридэ түлэгдөө. Энэмнай бүхыдөө 353762 түхэриг болоно. Ингэжэ республикымнай ажалшад хоёр жэлэй туршада 43115 карточкаар мүнгэ шүүһэн байна.

«Спортлотогой» карточкануудые худалдажа олоһон мүнгэнэй 50 процентнь физкультура болон спорт саашадань хүгжөөлгэдэ—спортын шэнэ түхеэрэлгэнүүдые барилгада, хуушануудые һэльбэн заһабарилгада, спортын болон элүүржүүлгын хэмжээ ябуулга үнгэргэлгэдэ гаргашалагдана. Харин олзын нүгөө хахадынь наадаанда хабаадагшадай шүүбэридэ түлэгдэнэ гэжэ уншагшадта үшөө дахин һануулнабди. «Бидэнэртэшье, спортдошье аша туһатай» гэһэн «Спортлотогой» уряа бүгэдэнэй һанаанда таарана. Юуб гэхэдэ, энэ уряа «Спортлото» наадаанай гол зорилгые тайлбарилна.

Спортын шэнэ комплекснууд оронноймнай элдэб городуудта баригдаа. Энэмнай Москвадахи һэлюурдэлгын канал, Карагандадахи спортын ордон, Алма-Атадахи түбэй стадион, Якутскдахи барилдаанай зал болон спортын бэшэшье олон түхеэрэлгэнүүд болоно. Эдэ бүгэдэ «Спортлотоһоо» ороһон олзын мүнгөөр баригдаһан байха юм. Буряадтамнайшье «Спортлотогой» олзо хэрэглэгдэжэ эхилээ. Улаан-Үдэдэхи тамаралгын бассейнэй барилга дүүргэхын тулада тэрэнэй олзоһоо 200000 түхэриг мүнгэн гаргашалагдаха болобо. Манай зонын управлени элүүржүүлгын хэмжээ ябуулга үнгэргэхын тулада спортын республиканска комитедтэ 16 мянга гаран түхэриг мүнгэ оруулаа. «Спортлотоһоо» ороһон сэбэр олзо богонихон болзор соо 115435 түхэриг болоо.

«Спортлотогой» наадаанда хабаадагшад мүнгэ шүүхэ гү гэжэ асуудаг байна. Сэхыень хэлэхэдэ, олохон хүнүүд шүүнэ. 3, 4, 5 номернуудые зүбөөр тааһан Улаан-Үдын болон бэшэшье нютагуудай хүнүүд нөөсэлгын кассада, «Спортлотогой» зонын управленидэ карточкынгаа «А» хубиие ходо асаржа байдаг.

«Спортлото» наадаанда хабаадагшад хүрэһөөр бултандаа шүүжэрхихэ гэжэ хэлэхээ һананагүйбди. Тиигэбэшье ехэнхи ушарта наадагшаһаа олон юумэн дулдыдаха байна. Номернуудые зүбөөр зураад, «Спортлото» гэһэн тусхай хайрсаг руу карточкаяа саг болзор соонь табяад байбал, шүүһэн мүнгэеэ ямаршье һаадгүйгөөр абаха байна бшуу. Нэгэ тиражаар 10, 15, 20, 25 мянган түхэриг хүрэтэр шүүһэн хүнүүд орон доторнай оло дахин дайралдана.

Улаан-Үдэдэ болон бэшэшье город, тосхонуудта ажаһуугшад уряа соносхолой гарнуудта, хуудаһануудта, плакадуудта, «49-һөө 6-ень таа» гээд уншаһан байха. Энэмнай юун гэһэн удхатайб? «Спортлотогой» карточкын 49 номерой («Б» ба «В» хубинуудтахи») 6 номерыень наадагша зураад, «А» хубиин хүсэнэг соо эдэ тоонуудаа буулгажа бэшэхэ ёһотой. «А» хубиие таһалха гэһэн зурлаагаар хайшалжа абаад, тиражай гаратар нарин нягтаар хадагалжа байха хэрэгтэй. Хэрбээ зургаан номер зүбөөр таажархибал, 5000 түхэриг заатагүй абаха байна.

Түрүүшын үедэ шүүбэридэ тудаһан номернуудые зүбөөр таажа шадаагүй хүнүүд бү голхорог лэ гэжэ хэлэхэ байнаб. Юуб гэхэдэ, бодото дээрээ балайшье ехэ хохидолдо ороногүй бшуу. Имагтал энэ мүнгэниинь манай обществодо аша туһа болоно. «Спортлотоһоо» ороһон олзо мүнгэн совет спорт хүгжөөлгэдэ, элүүржүүлгын хэмжээ ябуулга үнгэргэлгэдэ зорюулагдана. Нэгэ иимэ жэшээ дурдая. Байгша оной гансахан юһэн һарын туршада орон доторнай 97,4 миллион түхэригэй карточка худалдагдаһан байна. Сэбэр олзо 3,3 миллион түхэриг болоо. Энэ мүнгэн спортын элдэб хэрэгсэлгэдэ, шүүбэри түлэлгэдэ гаргашалагдаа гэжэ мэдээжэ.

Улаан-Үдын болон бэшэшье город, тосхонуудай ниитын тараагшад манай хүдэлмэридэ ехэхэн туһаламжа үзүүлнэ. Тэдэнэр хүн зоной дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулхаһаа гадна, карточкануудые худалдаха хэрэгтэ туһална. Ингэжэ ниитын хэрэгтэ хубитаяа оруулна. Улаан-Үдэ хотын болон республикын бэшэшье городуудай, хүдөөгэй аймагуудай спортын комитедүүдэй, һайн дуранай бүлгэмүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, «Спортлото» наадаанда эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Ерэхэ жэлдэ республика доторнай «Спортлотогой» хэдэн агентствэнүүд зарим аймагуудай түб тосхонуудта байгуулагдахаар хараалагдана. Тиимэһээ олохон хүнүүд энэ наадаанда хабаадалсаха аргатай болохо. Мүн 1975 онһоо «Спортлотогой» тираж һарадаа гурба дахин бэшэ, харин долоон хоног бүхэндэ гаража байхаар түсэблэгдэнэ. Зүгөөр наадаанай гурим, шүүбэриин мүнгэнэй хэмжээн урданайхидаал адли үлэхэ юм.

Д. ЦЫРЕНОВ.
«Спортлотогой» Буряадай зонын управлениин начальник.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

ВИТРИ

ФКП-гэй XXI СЪЕЗД ДҮҮРЭБЭ

ТАСС

Франциин Компартиин ээлжээтэ бэшэ XXI съезд хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Тэрээндэ Компартиин департаментнуудай 97 эмхиие түлөөлһэн 1.257 делегат хабаадаа.

Съездын түгэсхэлэй заседаниие Франциин коммунис ба хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ветеран, ФКП-гэй Политбюрогой гэшүүн Жак Дюкло хүтэлбэрилөө. Съездын резолюциин проектые делегадууд саашадань зүбшэн хэлсээ.

Энэ зүбшэн хэлсэлгын дүнгүүд тухай ФКП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, секретарь Р. Леруа элидхэл хэһэн байна.

Резолюциин проектые съезд дээрэ зүбшэлгэ партиин эмхинүүдтэ энэ документые гүнзэгыгөөр, али бүхы талаһаань хэлсэлгые түгэсхэбэ гээд Р. Леруа онсолон тэмдэглээ.

«Францин арадай холбоон—демократическа шэнэдхэлгын түлөө» гэжэ резолюциие съездын делегадууд нэгэн һаналтайгаар һайшаагаа.

ФКП-гэй генеральна секретарь Ж. Марше съезд дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлэһэн байна.

Партиин нягта жагсаалтай, нэгэдэлтэй байһые ФКП-гэй генеральна секретарь тэмдэглээ. Өөһэдынгөө аша туһые хамгаалхадаа, шэнэ обществын түлөө тэмсэхэдээ маанадһаа дэмжэлгэ абахабди гэжэ Францин ажалшад мэдэхэ гээд тэрэ хэлээ.

ХЕЛЬСИНКИ

ФИНСКЭ КОММУНИСТНУУДАЙ ГАЗЕТЫН ҺАЙНДЭР

ТАСС

Финляндиин Компартиин партийна эмхинүүдэй «Тиедонантая» гэжэ газетын заншалта һайндэр финскэ ниислэлэй «Мессухалли» гэжэ ехэ зал соо болоо. Советскэ Союзай, ГДР-эй, Польшын ба Швециин аха дүү партинуудай хэблэлэй түлөөлэгшэд һайндэрэй хэмжээ ябуулгануудта хабаадаһан байна.

КПФ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, «Тиедонантая» газетын главна редактор У. Иокинен, КПФ-гэй вице-түрүүлэгшэ Т. Синисало, СССР-эй Журналистнуудай холбооной правлениин секретарь, Эстонийн КП-гэй ЦК-гай «Рахва Хяяль» газетын редактор А. Т. Сааремяги үгэнүүдые хэлээ.

Финскэ демократическа эмхинүүдэй уран һайханай бүлгэмүүдэй коллективүүдэй ба совет артистнуудай хабаадалгатайгаар финскэ коммунистнуудай һайндэрэй түгэсхэлдэ концерт болоһон байна.

БОНН

ҺУНГАЛТЫН БОЛОХОДО ГКП АМЖАЛТА ТУЙЛАА

ТАСС

Гессен гэжэ газар нютагай ландтагта октябриин 27-до һунгалтын болоходо, нэгэн доро Марбургын городской суглаанай һунгалта болоһон байна. Энэ һунгалтын болоходо, Германиин Коммунис парти ехэ амжалта туйлаа. ГКП-гэй кандидадуудай түлөө һунгагшадай 9 процент (урда тээхи һунгалтада—5,3 процент) дуугаа үгэһэн байна.

Мүнөө ГКП городской суглаанда 5 депутадтай байха болобо. Мүнөө хүрэтэр тэрэ энэ суглаанда хоёр түлөөлэгшэтэй байдаг байгаа.

БОНН

ЛАНДТАГАЙ ҺУНГАЛТАНУУД

ТАСС

Баруун Германиин Гессен ба Бавари гэжэ газар нютагуудта ландтагуудай (газар нютагай парламентнууд) һунгалтанууд болоо.

Депутадуудай мандадуудай түлөө һунгалтын урда тээхи гол тэмсэл нэгэ талаһаа боннско правительствын коалициин партинуудай СДПГ-эй ба СВДП-гэй, — нүгөө талаһаа ХДС/ХСС-эй хоорондо тэмсэл болоһон байна. СДПГ ба СВДП зарим һууринуудаа алдабашье, Гессенскэ ландтагта олонхидынь зандаа үлөө гэжэ һунгалтын дүнгүүд харуулба. СДПГ ба СВДП-эй түрүүлэгшэнэр В. Брандт ба Г.-Д. Геншер Гессенэй газар нютагай правительствада коалиционно харилсаа холбоогоо үргэлжэлүүлхээр хоёр партиин шиидэнги байһые лаблаа.

Баварида Штраусай парти — ХСС засагаа бариһан зандаа үлөө. Урда тээхи һунгалтын үедэ национал-демократическа шэнэ ёһоной насис партиин түлөө дуугаа үгэһэн һунгагшад ХСС-ые мүн лэ дэмжэһэн байха юм.

Германиин Коммунис парти хуушанайнгаа хэмдэ үлөө.

1970 оной һунгалтатай жэшэбэл, дуунайнгаа хахадһаа ехые алдаһан национал-демократическа партиин кандидадууд һунгалтын үедэ горитойгоор урагшагүйдэһэн байна.

МАДРИД

Забастовочно тэмсэл үргэдэнэ

ТАСС

Испаниин Бискайя провинцида забастовочно тэмсэл улам үргэдэн ургана. Гансахан Бильбаода, ороной томо промышленна түбүүдэй нэгэндэ 12,5 мянган хүдэлмэришэн забастовко хэнэ. «Хенераль электрика Эспаньола», «Бэбкок энд Уилкокс», «Астильерос Эспаньолес» гэжэ ба бусад заводуудта забастовконууд болоно байнхай. Салин хүлһэ дээшэлүүлхэ, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха, хүдэлмэриин неделиие богони болгохо эрилтэ ажалшад хэнэ.

Кондитерскэ фабрикада хүдэлдэг 700 эхэнэр забастовко соносхоо. Эрэшүүлтэй адли ажалай түлөөһэ абаха эрилтэ тэдэнэр хэһэн байна.

ДЕЛИ

Шэнэ хэлсээнүүд

ТАСС

Пакистан ба Инди орохын тулада эдэ оронуудай эрхэтэдтэ зүбшөөл үгэхэ шэнэ гурим тушаа хэлсээндэ Инди ба Пакистан баталаа. Хэлсээнэй ёһоор зүбшөөл үгэхэ тухай гуйлтанууд хоёр ороной правительствануудта Швейцариһаа Индидэ ба Пакистанда байдаг посольствануудаар дамжуулагдаха юм. Зүбшэлнүүдынь Индиин ба Пакистанай тусхайта хүнүүдээр сэхэ үгтэдэг байха.

Пакистанай ба Индиин эрхэтэдтэ зүбшөөл үгэхэ шэнэ гурим хадаа Инди Пакистан хоёрой хоорондо дипломатическа харилсаанай тогтоогдоогүй байһан мүнөө үедэ эгээн лэ таарамжатай гээд хэблэл тэмдэглэнэ. Пакистанай ба Индиин эрхэтэдтэ зүбшэл үгэхэ тухай хэлсээ баталһан ушар хоёр ороной хоорондохи харилсаа заһаруулха замдахи үшөө нэгэ алхам боложо үгэнэ.

ДЕЛИ

ХЭЛСЭЭНҮҮД ЭХИЛЭЭ

ТАСС

Эндэ албанай хэрэгээр ерээд байһан США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджертэй Индиин премьер-министр И. Гандиин хэлсээнүүд октябриин 28-да эхилээ. Мүн лэ энэ үдэр экономическа, научно-техническэ харилсаа холбооной талаар энэдхэг-американ хамтын комисси байгуулха тухай хэлсээндэ Г. Киссинджер, Индиин гадаадын хэрэгүүдэй министр Я. Б. Чаван гар табяа.

ТОБШО МЭДЭЭСЭЛНҮҮД

АЛЖИР. Аграрна шэнэдхэлгэһээ уламжалан, Тиорет (Алжирай түбэй хуби) провинцида 172 мянган гектар газар гүрэнэй мэдэлдэ абтаа. Газаргүй ба багахан газартай 9 мянган таряашадай бүлэнэр газарай участогуудтай болоо. Провинцида мүнөө 433 хүдөө ажахын кооператив бии юм.

ЯУНДЕ. Африкын эрье шадар, Гвинейскэ тохой соо байдаг Сан-Томе арал дээрэ хэмхэржэ уналгын болоходо, 70 гаран хүн гэмтэжэ үхөө. Мүн хүдөө ажахын хүдэлмэришэдэй байрын гэрнүүд, бусад барилганууд элһэ шоройдо даруулаа.

Гэмтэлэй болоһон газар руу абаралгын отрядууд эльгээгдэһэн байна.

БЕЙРУТ. Израилиин харуулай сэрэгүүд Ярин тосхон шадар Ливанай газар руу шурган орохые нэгэтэ бэшэ һэдэбэшье, Ливанай хилын харуулшадай буудалгануудаар намнагдаһан байха юм. Оройщог болоһон хойно Израилиин артиллери энэ тосхониие буудажа, горитой хохидол ушаруулаа.

ДЕЛИ. Мирзапур гэжэ томо промышленна түб (Уттар-Прадеш штат) шадар Индиин геологууд нүүрһэнэй баялиг уурхайе элирүүлэн олоо. Энэ уурхайе ашаглалга орон дотор нүүрһэ абалгые нэмээхэ арга олгохо байна.

ТОКИО. Японой ниислэлдэ эдеэ хоолой продуктнуудай хубсаһанай, бусад шухала эд бараанай рознично сэнгүүд октябрьда нёдондо жэлэй энэ һарынхидай сасуулбал, 25,8 процентээр нэмээ. Хэрбээ 1970 оной октябриинхитай сасуулбал, 61,5 процентээр хүндэрөө.

Премьер-министрэй канцелярниин тунхаглаһан тусхайта мэдээнэй ёһоор, һүүлшын 25 жэлэй турша соо Токиодо юумын сэн эгээн лэ ехээр хүндэрһэн байна.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Соведэй болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй амаршалга. ФРГ-гэй федеральна канцлер Г. Шмидтын Москва ерэһэн тухай материалнууд. «Хани ёһоной оршон байдалда». Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ. «Һайндэрэй урдахи ажалай вахтада» — республикын модо бэлэдхэлэй участогуудһаа абтаһан мэдээсэлнүүдэй суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдалай хронико. «Кубометрэй үнэ сэн» — модо бэлэдхэлэй үйлэдбэридэ модые аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ асуудалаар болоһон зүблөөн тухай тоосоон. «Гэр бүлын уг залгалагшад. Н. Ефимовэй «Эсэгынгээ мүрөөр» гэһэн материал. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ.

Гурбадахи хуудаһанда: «Хани ёһоной оршон байдалда» Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгын түгэсхэл. Г. Шмидтын хэлэһэн үгэ. «Тэмсэлшын нангин зам» — номой шэнжэлэл. «Хүн ба байгаали».

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «БАМ» — элдэб һониной, фото-мэдээсэлнүүдэй суглуулбари. Хилын саана. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

«Орбита». 14.35 — «Буратиныя выставкэ» — (**үнгэтэ**). 15.05 — Һүүлэй һонин. 15.15 — «В нашем доме» — телевизор харагшадай захилаар хүгжэмтэ дамжуулга. 15.50 — «Это вы можете» — викторинэ (**үнгэтэ**). 17.00 — «БАМ баринабди». 17.30 — «Киногой һонин. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — литературна уншалга. Эдгар По (**үнгэтэ**).

Улаан-Үдэ. 20.00 — «Хонхо» — журнал (буряадаар). 20.20 — Телевизионно һонин. 20.40 — «Коммунист» — телевизионно журнал. 21.20 — Номой хуудаһануудаар аяншалга.

«Орбита». 21.55 — «Коми АССР-эй угтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ» — Коми АССР-эй КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь И. П. Морозов дамжуулгада хабаадалсаха. 22.40 — Ленинскэ шангай лауреат композитор В. П. Соловьев-Седойн вечер (2-дохи хуби).

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 20.10 — Комсомолой дуунууд (**үнгэтэ**). 20.35 — Б. Горбатов. «Минии үетэн» — телевизионно зүжэг (1-дэхи хуби).

□ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР Н-04618. Заказ №